

CRIULENI • Nu noi suntem stăpânii limbii > 12

CHIȘINĂU/BUCUREȘTI • Ștefan al nostru > 25

BRICENI • Mărgăritare pentru suflet > 21

Nr. 10 (16) octombrie 2012

ISSN 1857-4424

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

UNGHENI
Hora de la Prut > 14

Simboluri și semnificații Octombrie ..	1	ALIONA LEȘANU		ION CONDREA	
Sărbători religioase și naționale	3	Hora de la Prut	14	„Doinița” basarabeană cu ecou	
Calendar cronologic	5	NINA CIUBOTARU		în Maramureș	24
Svetlana Badrajan		Duminică la noi în sat	16	VETA GHIMPU-MUNTEANU	
File din Memoriile schițate de		GRIGORE ZĂNOAGĂ		Ștefan al nostru	25
Gleb Ciaicovschi-Meresanu	8	Cântați ca la Râspopeni	17	MARIA SCOARȚĂ	
MARIA BORTĂ		GALINA SACALIUC		De soartă nu fugi	27
Limba noastră cea Română	12	Festivalul național		SILVIA FLOREA	
Viorica Șapavalov		al Cărții și Lecturii	19	Simion Lungu —	
Nu noi suntem stăpânii limbii	12	MARIA SCOARȚĂ		promotor al artei populare	28
TUDOR JOSANU		Mărgăritare pentru suflet	21	VASILE CIREȘ	
Și tu Brutus..?	13	VALENTINA BOBEICO		Supă din legume	30
		Pe dealul Chiclăului	22		

ORHEI •
Duminică la noi în sat >16

MAȘCĂUȚI, CRIULENI •
Pe dealul Chiclăului >22

Editura „Notograf Prim” s.r.l.
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l.

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”
nr. 10 (16) octombrie 2012

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa,
redactor-șef

Ion Bălțeanu,
Uniunea Meșterilor Populari
din Moldova

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnogra-
fie și Istorie Naturală

dr. Victor Ghilaș,
Academia de Științe
a Moldovei

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic
al Ministerului Culturii

Alexei Rău,
Biblioteca Națională

Claudia Șerșun
Secția Cultură Ialoveni

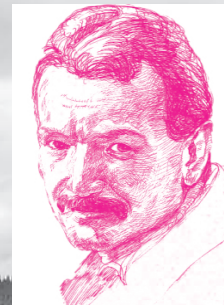
Cristian Șarban,
design, tehnoredactare
PM 32118 Preț: 15 lei

RĂȘPOPENI, ȘOLDĂNEȘTI •
Cântați ca la Râșpopeni >17

VĂDENI, SOROCA • Simion Lungu — promotor al artei populare >28

Octombrie — Brumărel

*Brumărel mi-o zis o lume
Vin cu fructe și legume
Și cu brumă pe ogoare
Dar cu aur în hambare.*

Brumărelul — „voinicel cu părul bălan” care aleargă călare peste câmpii, măguri și dealuri să ia parfumul florilor.

În legenda mitică, cu forma contaminată, Brumărel este „voinicelul balai la față” care prin farmecele lui seduce florile ca să le ia mirosurile. Mergând calare prin văi, lunci și poiene întâlnește o garofiță sub care dormea o copilă, cu brațele și sânul plin de fiori. Îi este milă s-o trezeas-

că din somn. Nechezatul murgului lui însă o trezi, voinicul se apropie de ea și-i cere să-l sărute, „ea răspunde” că nu e fată mare/să dea gura la oricare/ (...) ci sunt floare (sfântă) mare/cine ma miroase moare!”. Voinicelul îi răspunde „să-i dea (...) guriță/ca nici el nu-i voinicel/ci un mândru Brumărel/mor florile tot cu el./Astăzi sunt Brumarul mic/florilor mirosul stric/ Măine sunt Brumarul mare/ iau cu mine orice floare/seara peste ele pic/

în prânz mare ma ridic./fetele la toate stric/Nu mai plânge și ofta./acum poți să-mi dai gura”. Voinicelul coboară de pe murg, o sărută și ia floarea cu el, lăsând singură gradina și poienița. Brumărelul merge cu floarea la mama fetei „la maică-sa Tomnica”, personificarea toamnei (nu sfânta Domnica), care îi îmbrățișează și îi cunună. Face o „mândră nuntă”, cum n-a mai fost între flori.

Pietrele lunii:

Opalul

Opalul, supranumit „piatra lui Cupidon” sau „piatra speranței”, aflat

sub guvernarea Lunii și sacru pentru toate divinitățile Selenei, este înzestrat cu darul de a inspira pasiunea și dragostea, și a stimula exprimarea emoțională.

Turmalina

Turmalina este piatra dragostei sincere, simbol al vitalității, talisman pentru a atrage un iubit /o iubită, a împrăstia frica și a-și echilibra aura.

Floarea lunii:

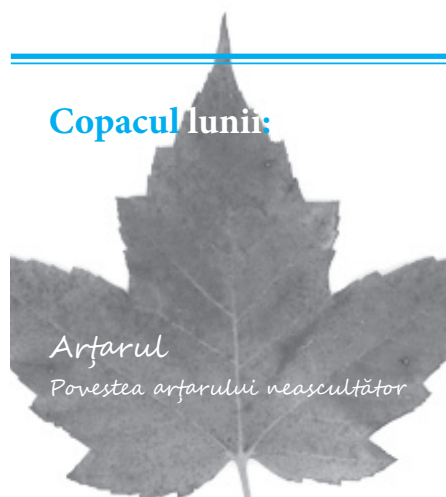
Calendula (Galbeneaua)

Galbeneaua este numită în limba engleză și „marigold” (aurul Mariei), întrucât, potrivit legendei, Fecioara Maria purta la sân această floare.

Se spune că florile de galbenele te pot apăra contra vrăjitorilor. Dacă vi-sezi galbenele, florile de aur îți prezic că vei câștiga în curând o mare sumă de bani.

Copacul lunii:

Arțarul

Povestea arțarului neascultător

Era odată un pui de arțar crescut la marginea pădurii. Primăvara îi adusesese-n dar, hăinuța de verde-culoare, frunzulițe mici, încălzite de bunul soare. Mândru, copăcelul își scâldea trupușorul în căldură și râdea cerului cu atâta bucurie, încât toți copacii cei bătrâni din jurul lui îl iubeau ca pe un copil.

Zilele treceau, hăinuța creștea, frunzulițele cele mici și verzi erau tot mai viguroase și așa trecu primăvara, veni apoi vara și zilele ei pline de căldură cu vântul abia adiind iar foșnetul spunea poveștile vântului aduse de departe, din țările calde, de pe alte tărâmurii parcă, de poveste.

Gâzele se odihneau la umbra binefăcătoare a frunzulițelor iar răcoarea dimineții le astâmpăra setea de cer.

Veni toamna și o mână nevăzută începu parcă să picteze în tușe de galbenă culoare, frunzișul cel verde. Mărețul pictor nevăzut își încercă penelul pe petecele vii de pe ramuri, întregind tabloul ultimului vals, ul-

timul dans al frunzelor în căutarea îmbrățișării pământului.

Bătrânii copaci ai pădurii începură să lepede învelișul galben încet, încet și una câte una, frunzele peticeau pământul într-un vast întins galben-ruginiu. Copăcelul nostru, însă, nu voia nicicum să lepede frumusețea lui de haină și se gândea cu nedumerită mirare de ce toți copacii lăsau să le cadă frunzele, toamna.

Bătrânul arțar de lângă el îi explica, răbdător că în felul acesta copacii nu mor de frig, iarna ci doar adorm și nu vor simți frigul deloc pentru că iarna îi va acoperi cu neaua albă până când primăvara îi va ajuta, din nou, să nască frunzulițele...

Micul arțar nu ascultă și își păstră frunzele să se încălzească, credea el, pe timpul geros al iernii.

Toamna trecu, încet, încet și zilele deveneau din ce în ce mai scurte, friguroase, ploile începură să acopere obrazul pământului, păsările călătorești își începeau, rând pe rând călătoria către țările mai calde și toată natura se pregătea pentru lungul somn alb, al iernii. Micul nostru arțar se înfășură în frunzele lui încercând să se apere de frigul ce pusese stăpânire pe el și-i șfichiuia crenguțele plăpânde.

Padurea ridica spre cer crenguile goale ca niște mâini doritoare de căldă îmbrățișare care încet, încet le învăluia odată cu primii fulgi de nea ai lui decembrie.

Patura albă se așterne peste tot ca o călduroasă pătură peste păduri, case, coline, câmpuri...toate adorm într-un vis atât de alb și pur.

Numai arțarul tremura de frig, speriat, încercând din rășputeri să-și țină frunzele aproape...fulgii moi de zăpadă se așterneau, alene, pe frunzele lui, îngreunând povara hăinuței iar crengile, fragile, începură să-l doară de atâta greutate.

Se tânguia mut și din trunchiul lui curgeau lacrimi de sevă...și abia acum înțelesese de ce bătrânii copaci îl sfătuiseră, părintește, să lase frunzele să cadă...iar el, nu le ascultase sfatul...

Într-o dimineață, liniștită, de iarnă, cu multă zăpadă, luminată feeric de soarele dimineții, un pădurar trecu pe lângă copăcel și parcă îi auzise plânsul și îi văzu crengile aplecate până aproape de pământ.

Se aplecă, cu răbdare și-i smulse frunzulițele veștejite și pline de nea, grele...mai văzuse el, copăcei tineri și neștiutori și mereu avea grijă de ei pentru că altfel mureau de atâta povară albă până la primăvară.

Bucuros, copăcelul își ridică sus, sus, crenguțele atât de ușoare acum, bucuros și apoi, imediat adormi...și porni pe calea albă a visului lăsând în urma lui pădurea cea adormită până la primăvară când o rază de soare, jucăușă îl va gădila și se va trezi din somnul lui cel lung de-o iarnă.

NICOLETA HÎNCIANU

Prevestiri de Brumărel:

- Dacă în octombrie cade multă brumă și zăpadă, luna ianuarie va fi moale și călduță;
- Dacă în octombrie și noiembrie este multă ploaie, poți aștepta în decembrie mari vânturi;
- Cu cât frunzele arborilor cad mai repede, cu atât mai roditor va fi anul următor;
- Când arborii țin frunza mult, iarna e departe, dar va fi grea, și la anul vor fi multe omide;
- Vântul de octombrie este vânt bogat;
- Dacă este multă ceață, atunci va fi multă zăpadă în decembrie;
- Dacă e multă brumă sau chiar zăpadă, ianuarie se va bucura de timp frumos;
- Ploaia de toamnă e generoasă, decembrie va fi zguduit de vânt puternic.

Conform tradiției astrologice, simbolurile specifice oamenilor născuți în octombrie sunt florile— galbenele, pietrele de opal și turmalină, și arborii scorușa, arțar și castan.

Acoperământul Maicii Domnului (Pocroavele) — 1/14 octombrie

În conștiința oamenilor s-a făcut asociația între acoperirea pământului cu brumă și acoperirea capului fetelor mari (îmbroboditul la nuntă, adică măritișul). Fetele mari rugau divinitatea Pocroavă să le acopere capul cu păr bogat și frumos, ca să placă flăcăilor, dar și să le acopere capul în sensul măritatului. Părul lung era un însemn al puterii și sf. Pocroave se îndura adesea de rugăciunile fetelor, dându-le păr frumos, ajutându-le astfel să-și găsească ursitul mai repede.

Odată la Mănăstirea Vlahilor din Constantinopol stăteau și mulți greci

care se rugau la Dumnezeu să-i izbăvească de dușmani. Ieșind afară stărețul mănăstirii, cuviosul Andrei, privind spre cer, a văzut-o pe Maica Domnului, înconjurată de sfinți, rugându-se la Dumnezeu pentru neamul omenesc. Maica Domnului a luat acoperământul de pe cap și l-a întins deasupra creștinilor, care se aflau la mănăstire. Acoperământul strălucea „mai mult ca soarele”. Dimineața tot orașul știa despre minunea văzută de Sf. Andrei. De la această întâmplare, în amintirea minunii, a rămas sărbătoarea numită Acoperământul Maicii Domnului.

Sf. Paraschiva — „luminătoarea casnică a Moldovei“

14/27 octombrie

Sfânta Cuvioasa Paraschiva este o sărbătoare foarte importantă pentru români, deoarece moaștele Sfintei se află în Catedrala Mitropolitană din Iași, aduse fiind de domnitorul Vasile Lupu la 13 iunie 1641. Cuvioasa Paraschiva s-a născut în prima jumătate a sec. al XI-lea la Epivat, în apropiere de Constantinopol. Pe la zece ani, a auzit citindu-se în biserică „Oricine voiește să vina după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie (Marcu 8, 34).” Aces-

te cuvinte au impresionat-o atât de mult, încât și-a împărțit toate hainele săracilor. A repetat gestul, în ciuda nemulțumirii părinților.

După câțiva ani, și-a părăsit părinții și s-a retras „în adâncul pustiei”, la mănăstirea Maicii Domnului din Heraclea, unde a rămas cinci ani. De aici a plecat spre Țara Sfântă și s-a așezat într-o mănăstire de călugărițe în pustiul Iordanului.

Într-o noapte însă, pe la vârsta de 25 de ani, un înger i-a apărut în vis și i-a spus să lase pustia pentru ca trupul să se întoarcă în pământul pe care s-a născut. S-a îndreptat spre Epivat, fără să spună cuiva cine este și de unde vine, și și-a dat sufletul.

A fost îngropată ca o străină, nimeni neștiind cine era. Dar, mai târziu, când creștinii care trăiau acolo au trebuit să îngroape un marinar, „aflară trupul Prea Cuvioasei Paraschiva neputred și plin de mireasmă”.

Cu toate acestea, au pus alături de ea și trupul corabierului. Dar, în noaptea următoare, unuia din creștinii care săpaseră groapa i s-a aratat în vis o împărăteasă înconjurată de îngeri, iar unul dintre aceștia îl muștra că n-a scos din groapă trupul Cuvioasei. Iar împărăteasa i-a poruncit să ia degrabă trupul și să-l așeze la loc de cinste.

De Sfânta Paraschiva se postește și nu se lucrează, existând pericolul apariției unor boli de ochi și de cap. Cine coase sau toarce se va alege cu negi la mână. Fetele o țin să fie cinstite. O țin toți oamenii deosebit pentru că anul care vine să fie bogat în bucate. Cât despre vreme, așa cum este această zi, frumoasă sau mohorâtă, așa vor fi și celelalte sărbători de peste an. Dacă toamna de până la Sfânta Paraschiva nu a fost una ploioasă, e semn că iarna se va lăsa curând.

Este cunoscută în popor și sub numele de „Sfânta Vineri”.

Ziua Internațională a Muzicii

1 octombrie

Această zi constituie un prilej și un minunat pretext de a ne reântâlني cu marea muzică, valori perene ale spiritualității universale, tălmăcite la cele mai înalte cote valorice.

Ziua Internațională a Muzicii a fost proclamată de UNESCO în 1975, pentru a susține promovarea muzicii ca artă în societate, în vederea susținerii păcii și prieteniei între popoare, realizarea de schimburi culturale și recunoașterea valorilor estetice.

Documentele prezentate vor trezi interesul celor pasionați de muzică și celor interesați de a cunoaște și studia arta muzicală, viața și opera compozitorilor din întreaga lume, iar site-urile propuse vor oferi posibilitatea să savurați din marile creații muzicale.

Ziua de 1 octombrie nu poate să treacă neobservată. Pentru că e Ziua Internațională a Muzicii și se sărbătorește anual, din 1975, la propunerea renumitului violonist, dirijor și muzicolog Yehudi Menuhin, fost președinte al Consiliului muzical internațional al UNESCO și fost elev al maestrului George Enescu!

Ziua Internațională a non-violenței

2 octombrie

Ziua Internațională a non-violenței marchează data nașterii unuia dintre cei mai importanți lideri doctrinari, Mahatma Gandhi. „Non-violența”, Gandhi a spus, „este cea mai mare forță la dispoziția omenirii”.

Națiunile Unite depun eforturi pentru a valorifica puterea non-violenței în depășirea prejudecăților, finalizarea conflictelor și cultivarea respectului și înțelegerii reciproce între popoare și țări. Într-adevăr, crezul non-violenței răsună prin intermediul Cartei Națiunilor Unite: „Pentru

a practica toleranța și să trăim împreună în pace unul cu altul, ca buni vecini”, „pentru a asigura ... că forța armată nu va fi folosită decât în interesul comun”.

Pacea poate fi realizată la masa de negocieri, dar menținerea acesteia poate fi realizată doar dacă va participa întreaga comunitate. Comunitățile, familiile și fiecare individ au toate un rol crucial în combaterea violenței și crearea unei culturi a păcii.

Ziua Națională a Vinului

6, 7 octombrie

Ziua Națională a Vinului este sărbătorită anual în Republica Moldova în cea de-a doua duminică a lunii octombrie. Scopul principal al suitei de manifestări organizate în cadrul acestei festivități este de a asigura sprijinul oficialităților pentru dezvoltarea vinificației naționale, consolidare imaginii țării și facilitarea procesului de includere a Republicii Moldova în Itinerarul Internațional al Vinului. Sărbătoarea este organizată sub egida Președintelui Republicii Moldova.

Obiectivele de bază ale Sărbătorii „Ziua Națională a Vinului”:

- a reîncetățeni sărbătoarea vinului într-o țară, în care acest produs este un obiect de mândrie națională, iar istoria poporului se îmbină organic cu tradițiile vinificației;
- a pune baza tradiției de organizare anuală a sărbătorii vinului, care să ridice prestigiul producției vinicole naționale și să stimuleze interesul populației față de băuturile de înaltă calitate, contribuind astfel la formarea

unei culturi avansate a consumului de vin;

- a atrage în Moldova turiști din străinătate.

Calendar Cronologic

1 octombrie

1847

Simeon Florea Marian s-a născut la 1 octombrie 1847, Ilișești, Suceava - d. 24 april 1907, Suceava) a fost un folclorist și etnograf, preot, membru titular al Academiei Române (1881). Este considerat unul din cei mai de seamă folcloriști și etnografi români, lăsând urmașilor o operă încă neegalată în literatura noastră de specialitate. Prin opera lui a pus bazele cercetării științifice a folclorului și a stimulat culegerea amplă a creațiilor populare de către alți cercetători.

2 octombrie

1409 Este atestată cea mai veche **pisanie** românească, cea de la biserica Streisângeorgiu, Hunedoara.

1935

Paul Goma s-a născut la 2 octombrie 1935 în satul Mana, comuna Vatici, județul Orhei, Basarabia, este scriitor și militant anticomunist, stabilit la Paris (Franța). Poate cel mai cunoscut disident din timpul României comuniste supranumit Soljenițin-ul României și unul dintre cei mai cunoscuți scriitori postbelici. La 20 noiembrie 1977 lui Goma, soției și copilul, le-a fost retrasă cetățenia română și expulzați în Franța. Ajunși la Paris, au cerut azil politic. Aici Goma și-a continuat lupta împotriva regimului comunist de la București. A publicat la Editura de Stat pentru Literatură și Artă romanul *Ostinato* și a debutat la revista *Luceafărul* cu povestirea *Când tace toba* (1966).

1939

La Constanța s-a născut cântărețul de muzică ușoară **Dan Spătaru**. El a bătut în Cuba recordul la aplauze – 16 min. și 19 sec., este protagonistul principal în filmul *„Cântecele mării”*, Mosfilm.

3 octombrie

1839

Teodor T. Burada s-a născut la 3 octombrie 1839, Iași - d. 17 februarie 1923, Iași, folclorist, etnograf și muzicolog, membru corespondent al Academiei Române. În anul 1884, el a descoperit fragmente de ceramică și figurine de teracotă în apropierea satului Cucuteni din județul Iași, fapt care a dus la descoperirea culturii Cucuteni, o cultură neolitică importantă a Europei între 5000 î.Hr. și 2750 î.Hr.

9 octombrie

1953

Anatol Chiriac s-a născut la 9 octombrie 1953. Părinții viitorului compozitor au fost deportați în Siberia, așa încât, micul Anatol a fost educat din fragedă copilărie la mănăstire. În anul 1956 părinții săi s-au întors din Siberia, în același an se naște fratele mai mic al lui Anatol, viitorul poet Teo. Ca să învețe limba maternă Anatol a fost trimis la sora bunicii sale, care era maică la mănăstire, iar pentru că era oarbă Anatol o însoțea la slujbe. Așa treptat a învățat Tatăl nostru, apoi primul cântec „Păsărică mută-ți cuibul”, a început să vorbească limba maternă. În anul 1979 a absolvit Conservatorul de Stat „Gavriil Musicescu” din Chișinău, apoi profesor la Colegiul de Muzică „Ștefan Neagă”. Debutează cu piesa „De-aș avea...” pe versurile lui M. Eminescu, interpretată de Ștefan Petrache. Pe parcursul anilor 1978 și 1980 este conducătorul formației de muzică ușoară a Sofiei Rotaru, iar în anul 1987 își creează propria formație „Anatol Chiriac”, cu care are multe turnee prin țară și străinătate. Multe dintre cântecele sale au devenit șlagăre „Romantică”, „Primăvara va veni”, „Orele”, „Tinerețe - floare”, „Cântecul Zamferei” ș.a., interpretate de Sofia Rotaru, Silvia Chiriac, Anastasia Lazariuc, Olga Ciolacu etc. A scris câtece pe versurile poezilor Grigore Vieru, Teo Chiriac, Anatol Ciocanu ș.a. A scris muzică pentru filmele pentru copii, precum și o mulțime de piese instrumentale, una dintre cele mai cunoscute fiind intitulată „Mihaela”, transmisă zilnic, în perioada sovietică, în cadrul programului televizat unional „Vremea”. A lansat 12 CD-uri de muzică ușoară. Abordează în creația sa mai multe genuri ale muzicii: de estradă, simfonică, vocal-sinfonică, muzică de cameră instrumentală ș. a. Este laureat al Premiului pentru tineret „Boris Glavan”. A fost decorat cu medalia „Meritul Civic”.

1960 S-a născut **Valeriu Rusu**, șeful Secției de Cultură a raionului Sângerei.

10 octombrie

1936

Actrița de teatru **Valentina Izbeștiuc** s-a născut la 10 octombrie 1936 la Orhei. Este absolventă a Școlii Teatrale Superioare „B. V. Șciukin” din Moscova (1960). Debutează pe scena Teatrului Luceafărul, unde a activat întreaga viață. Primul rol în teatru a fost în spectacolul „Hai să-ți ghicesc” (1960), comedie lirică. A avut parte de roluri deosebite (peste 30 de roluri), pe care le-a trăit cu o

profundă simțire sufletească. A realizat o întreagă galerie de chipuri dramatice: Olivia în „A douăsprezecea noapte” (1965); „Intrigă și iubire” (1965); „Pescărușul” (1969); Aftenia în „Pe-un picior de plai” de I. Podoleanu (1970); Alexandra în „Fanteziile lui Fariatev” de N. Sokolova (1970); Fedra în „Ipolit” (1971); Mătușa Ruța în „Păsările tinereții noastre” de I. Druță (1972); Olga în „Trei surori” (1983) etc. Periodic a făcut teatru și la radio, în emisiunea Teatru la microfon. A făcut turnee inclusiv la Moscova. Artistă Emerită (1966); Artistă a Poporului (1975); Premiul de Stat al R. M. (1978).

14 octombrie

1853

Compozitorul **Ciprian Porumbescu** s-a născut la 14 octombrie 1853, Șipotele Sucevei, Bucovina, azi Ciprian Porumbescu, județul Suceava. Printre lucrările sale se numără „Rapsodia română pentru orchestră”, „Serenadă”, „la malurile Prutului”, „Altarul Mănăstirii Putna”, „Inimă de român”, „Gaudeamus Igitur”, „Odă ostașilor români” și altele. Mult prea devreme, la doar 29 de ani, fiind bolnav de tuberculoză, Ciprian Porumbescu, se stinge din viață, în casa de la baștină, sub ochii tatălui său și ai surorii sale, Mărioara, la 6 iunie 1883.

15 octombrie

1931

Vladimir Rotaru s-a născut la 15 octombrie 1931 la Sculeni, Iași. În anul 1956 a absolvit Conservatorul de Stat de la Chișinău. 1956 – 1960, a studiat compoziția. Și-a început cariera în calitate de flautist al orchestrei Teatrului de Operă și Balet de la Chișinău. Anii 1962-1971 – dirijor al Orchestrei Ansamblului de Dansuri Populare „Joc”, dirijor al Orchestrei Simfonice și de Estradă a Radioteleviziunii din Moldova. Începând cu 1971 și până în prezent activează la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. În anul 1967 a primit titlul onorific de Artist Emerit, în 1993 — Laureat al Premiului Național.

17 octombrie

1948

Vlad Druc s-a născut la 17 octombrie 1948, s. Pocumbăuți, r. Edineț. A urmat cursuri de regie de teatru la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău (1966-1967), apoi de regie de film la Institutul Unional de Cinematografie din Moscova - VGİK (1967-1973). Începând din anul 2000 lucrează în cadrul studioului „Media SDB”. A obținut Diploma pentru cel mai bun film documentar (Chișinău, 1979) pentru filmul „Tatăl” și Premiul de simpatie al publicului la Festivalul Internațional

de Film Documentar „CRONOGRAF” din Chișinău (13-15 decembrie 2001) pentru filmul „Bucuria de a trăi”. De asemenea, i s-a decernat în anul 1996 Premiul Național al Republicii Moldova. În prezent, începând din 2003, este și profesor de Arta filmului la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău.

1956 S-a născut **Mihai Suruc**, șeful Secției de Cultură a raionului Leova.

18 octombrie

1967

Ștefan Bănică jr. s-a născut la 18 octombrie 1967, București, cântăreț de muzică ușoară, rock și actor de teatru, fiul celebrului actor Ștefan Bănică (senior).

19 octombrie

1944

Mioara Velicu — interpretă de muzică populară care promovează frumusețea tradiției folclorice. Născută la 19 octombrie 1944, a crescut în s. Ireasca, com. Gohor, jud. Galați. Și-a început cariera în 1963, la Ansamblul Folcloric „Rapsodia Dunării” din Galați. În 1964, a început să activeze la Ansamblul „Trandafir de la Moldova” din Bârlad. Între 1980-1996, a activat la Ansamblul „Ciocârlia” din București. Repertoriul interpretei conține melodii autentice, strămoșești. „Hai, Catrină, și-mi arată”, „Așa-i hora pe la noi”, „Hai la joc bădiță”, „M-a făcut mama frumoasă”, „Douăzeci de primaveri” sunt doar câteva dintre cântecele interpretei care au devenit șlagăre în scurt timp.

1958

Margareta Clipa s-a născut la 19 octombrie 1958, s. Grănicești, jud. Suceava), cântăreață de muzică populară. În 1977 obține premiul I la Festivalul „Cântarea României”. Este angajată la Ansamblului artistic „Ciprian Porumbescu”. Viața pentru Margareta înseamnă cântec – cântecul celor mulți, care se bucură și care cântă odată cu ea. În cântecele ei veți regăsi firescul și simplitatea melosului de pură esență țărănească moștenită de la vechi rapsozi, dar și teme mai actuale izvorâte din propria existență, cuprinzând cu precădere cântecul de dor, de dragoste, de joc, de nuntă, de înstrăinare precum și cântecul bătrânesc.

20 octombrie

1939

Dumitru Matcovschi s-a născut la 20 octombrie 1939, s. Vadul-Rașcov, jud. Soroca, poet, care a fost ales ca membru titular al Academiei de Științe a Moldovei. După studiile primare și secundare,

în 1956 - student la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău. Ultimul an de studiu (1960-1961) îl face la Universitatea de Stat din Chișinău. În anii 1966-1970 a fost redactor-șef adjunct la săptămânalul „Cultura”. Debutul editorial se produce în 1963 prin placheta de versuri „Maci în rouă”. În 1969 apare volumul de versuri „Descânțec de alb și negru”, care imediat este interzis de cenzură, considerat subversiv. Cartea, în varianta inițială, nu a mai văzut lumina tiparului.

21 octombrie

1948

Andrei Vartic s-a născut la 21 octombrie 1948, Dănceni, Ialoveni - d. 2 iunie 2009, Chișinău, a fost un fizician (USM, 1971), scriitor, publicist, orator, cercetător al vechilor culturi carpato-dunărene, regizor de teatru și film, deputat în primul Parlament al R. Moldova 1990-1993, unul din inițiatorii creării Mișcării Democratice din Moldova (27 mai - 3 iunie 1988), fondator și director al revistelor „Quo Vadis” și „Fără Machiaj”, Fundației Culturale „Basarabia”, Teatrului poetic, Institutului Civilizației Dacice, revistei de studii carpato-dunărene „Dava Internațional”, autor a peste 20 de cărți, unele apărute samizdat (copii clandestine făcute de mână), cât și a numeroase studii și articole publicate în reviste și ziare atât din Basarabia și România, cât și de peste hotare. La 10 iunie 2007 a fost ales primvicepreședinte al Forumului Democrat al Românilor din Basarabia.

25 octombrie

1960 S-a născut **Grigore Bucătaru**, șeful Secției de Cultură a raionului Soroca.

26 octombrie

1673

Dimitrie Cantemir - domn al Moldovei (1693 și 1710 - 1711), autor, cărturar, enciclopedist, etnograf, geograf, filozof, istoric, lingvist, muzicolog, om politic și scriitor român. Dimitrie Cantemir s-a născut la 26 octombrie 1673, în Silișteni din com. Fălciu, azi - Dimitrie Cantemir din jud. Vaslui. A fost primul român ales membru al Academiei din Berlin în 1714. În opera lui Cantemir, influențată de umanismul Renașterii și de gândirea înaintată din Rusia, s-au oglindit cele mai importante probleme ridicate de dezvoltarea social-istorică a Moldovei de la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea.

28 octombrie

1931

Ilarion Ciobanu s-a născut la 28 octombrie 1931, Ciucur, județul Tighina, celebru actor. A semnat, regia a două filme. Debutul cinematografic s-a produs la vârsta de 30 de ani în filmul „Se-tea”. Au urmat apoi mai bine de 50 de filme în care actorul Ilarion Ciobanu a deținut roluri principale. A fost, de asemenea, regizor al filmelor „Omul de lângă tine” și „Mara”. După 1989, Ilarion Ciobanu a continuat să joace doar ocazional, în filme precum ar fi „Crucea de piatră - Ultimul bordel”, Terente - Regele bălților, „Tancul și Bored”.

1974

Nelly Ciobanu s-a născut la 28 octombrie 1974 în raionul Cantemir, cântăreață de muzică ușoară. Succese: „Ialta-98” (Ucraina) – premiul II; „Vocile Asiei” (Kazahstan) – premiul II; „Vl. Ivasiuc” (Ucraina) – premiul I; „Schiful de aur” (Ucraina) - premiul III; „Șlagărul de aur” (Belarus) – premiul III; „Slavianskii Bazar” (Belarus) – premiul I; „Jocurile Delfice” (Rusia) – medalia de bronz; „Festivalul ART” (Coreea) – medalia de argint; 2003 – concursul „New Wave” (Iurmala). 2001 — Artistă a Poporului.

31 octombrie

1950

Arsene Botnaru s-a născut la 31 octombrie, 1950, s. Sureli (Chetrosu) r. Drochia. 1966 — a susținut examenele de admitere la Școala Pedagogică din Soroca. În 1970 — student la Institutul de Stat al Artelor „Gavriil Muzicescu”. A cântat cu Orchestrelor de muzică populară „Mărtișor”, „Veselia”, „Folclor”, „Plai moldovenesc” cu care a imprimat 3 discuri gigant cu titlurile: „Satule, grădină dulce”, „Eu mă uit în sat cu dor”, „Așa-i jocul în Moldova” și un disc cu orchestra „Veselia”, a lansat 8 casete audio și 6 CD-uri, a montat 2 filme muzicale: „Te-am lăsat, sătucul meu” și „La Nistru, la mărgioară”, 4 serate de creație. Este laureat al festivalurilor mondiale de la Moscova – 1985, Monreal și Quebec – 1990. În Vietnam i s-a decernat „Ordinul Prieteniei” Republicii Vietnam, i s-a conferit titlul onorific „Maestru în Artă” – 1995 și ordinul „Gloria Muncii” 2000, Crucea „Pentru Merit” clasa II – 2005.

File din Memoriile schițate de Gleb Ciaicovschi-Mereșanu

Pages from Gleb Ciaicovschi-Meresanu's Memoirs
(continuare, text redactat după manuscrisul maestrului G.Ciaicovschi-Mereșanu)

Dr. SVETLANA BADRAJAN

Labor omnia vincit improbus (Munca sârguincoasă învinge toate)

Capitolul II (1930— 1939)

Studiile la liceu. Muzica.

Clădirea școlii primare mixte nr.3 (localitatea Plevna, de lângă Tighina, unde părinții lui G.Ciaicovschi-Mereșanu, au primit un nou post de învățător n.n.) a fost pe vremuri sediul statului-major al regimentelor din Tighina și Tiraspol pe timp de vară, când armatele acestor orașe cantonau în tabăra din fața clădirii și apoi adaptată pentru școală. În clădirea școlii erau trei camere pentru clase, un coridor și două camere mai mici pentru locuința directorului. În curte era o clădire destul de lungă, care avea două șoproane, iar între ele o bucătărie și o cameră. La capătul clădirii se găsea un beci. În curtea școlii, lângă drum, era și o fântână din care scoteau apa toți vecinii.

Lângă școală se aflau grădina și livada care aveau vreo 0,5 ha de pământ. Pe pământul liber se cultiva porumb. De asemenea lângă școală era și o florărie de care îngrijea mama. Acoperișul școlii era înalt, din șindrilă. Tata a intervenit pe lângă primăria orașului și a schimbat acoperișul vechi și putred pe unul de zinc. Cu timpul el a îngrădit și curtea școlii și pământul de lângă ea. Aici am locuit până la cel de al doilea război mondial.

În anul 1925 am mers la școala primară. Mama m-a luat în clasa ei. La noi în clasă prima la învățătură era Maria Balan, eu eram ai doilea. Mi-a plăcut foarte mult cântul. În fiecare dimineață lecțiile începeau cu rugăciunea „Doamne, Doamne, ceresc tată”, iar la sfârșitul orelor se cânta „Toți cu inima curată”. Ambele rugăciuni îi aparțineau compozitorului D.G.Kiriac. În săptămâna sf. Paști și după Înviere se cânta Hristos a înviat. În vacanța de Crăciun la școală se făcea sărbătoare cu Pomul de Crăciun la care se cântau colinde și cântecele: Trei păstori, O brad frumos cu melodia germană, Moș Crăciun de D.G.Kiriac. Cum am mai spus mi-au plăcut cântecele pe care le învățam în clasă. Repertoriul cuprindea piese variate: Luncile s-au deșteptat, Românașului îi place, Limba românească, Vine primăvara (de N.Sasu), renumita Toamnă a lui D.G.Kiriac.

Dintre cântecele patriotice îmi aduc aminte de „O, Române” de Th.Georgescu și „Hora Unirii” pe versurile lui V. Alecsandri și muzica de A. Flechtenmacher. La mari sărbători toți elevii din școală cântau „Imnul Național

Român” consacrat Regelui și Țării. Toate cântecele se interpretau fără acompaniament, uneori pe două, trei voci. Odată, când eram în clasa a treia, la lecția de cânt a venit un cântăreț de la biserică, un dascăl, care a început să ne explice notația muzicală. El a desenat pe tablă un portativ, a scris la începutul lui cheia sol, iar pe linia a doua— nota sol. Pe mine m-au impresionat puternic aceste semne. Faptul că muzica poate fi notată cu semne ca și cuvintele prin litere a fost pentru mine o adevărată descoperire. Dascălul, după ce am spus o rugăciune, ne-a chemat duminica la biserică să cântăm. Duminică m-am sculat de dimineață, m-am îmbrăcat fără să știe părinții și am plecat la biserică. Când am ajuns, slujba începuse deja. În strană dascălul lipsea și nu era nici un cor. Lume nu prea era, am stat puțin și am plecat acasă. Părinții m-au întâlnit îngrijorați, aflând povestea, m-au certat, interzicându-mi fără voia lor să plec de acasă. Chiar dacă am fost certat, dorința de a cunoaște lumea muzicii a devenit și mai puternică.

În clasa a patra, în 1928, toamna târziu, părinții mi-au cumpărat un instrument muzical— o balalaică. Am învățat s-o acordez în stil italian. Cele trei corzi duble formau acordul D-dur. Singur am învățat să interpretez câteva piese simple. Într-o seară mama și tata au început să cânte „Rătăcesc în țări străine”, m-am orientat repede și i-am susținut la balalaică. Eram foarte mulțumit și fericit!

În luna decembrie a aceluiași an mama s-a îmbolnăvit și tata a dus-o la Chișinău unde a fost operată. Noi am rămas cu o vecină. Când tata s-a întors m-a găsit pe mine bolnav. L-a adus de la Tighina pe doctorul Ritenberg, care a constatat că am un acces de apendicită într-o formă ce nu cerea să fiu operat. După Anul Nou 1929, mama s-a întors acasă. Era foarte slăbită, dar a continuat să lucreze totuși ca învățătoare. În primăvară am absolvit școala primară cu premiul doi.

Vara, cu toată familia, am plecat în satul Semionovca, vecin cu satul natal al tatei— Ermoclia. Acolo locuia o verișoară de-a tatei, Paulina, căsătorită cu diaconul bisericii din sat. Mama dorea foarte mult să înfieze o fetiță, deoarece eram doar băieți în familie. Dintr-o familie săracă cu 10 copii mama, împreună cu noi, a ales o fetiță de patru anișori— Nătălița— și a luat-o. De acum aveam și noi o surioară. Mă întreb: oare nu a luat-o cu un anumit scop? Mama era bolnavă de can-

cer, simțea că nu mai are mult de trăit și probabil s-a gândit că această surioară va avea grijă mai târziu de noi și tata. În toamna anului 1929 părinții m-au dus la Bulboaca, sat vecin cu Ermolia, și m-au înscris la gimnaziu, directorul căruia era Hristofor Pâslaru, fost coleg cu tata la Seminarul Teologic din Chișinău. Am fost primit în clasa întâi. Locuiam la cămin, care era în aceeași clădire, la etaj fiind clasele de studii. Clădirea gimnaziului este și astăzi.

După primul trimestru am venit acasă în vacanța de Crăciun. Mama era bolnavă. Tata a dus-o iar la spital, la Chișinău. M-au luat și pe mine. Am mai văzut Chișinăul, dar acum cu mama bolnavă, iarna, mi-a părut trist... A doua zi m-am întors cu tata la Tighina. Acasă ne aștepta fratele Igor și Nătălița, care a plecat peste câteva zile de la noi, fiind înfiată de familia Gherman din oraș, ce de curând își înmormântase fiica de aceeași vârstă cu Nătălița. Mai târziu ea a urmat școala primară și liceul profesional de fete. Ne mai întâlneam din când în când.

S-a terminat vacanța și m-am întors la Bulboaca. Aici am studiat până-n primăvară, deoarece m-am îmbolnăvit de malarie și tata, fără să termin anul de învățământ m-a luat acasă. Mama revenise și ea acasă și zăcea la pat. În ziua de 30 mai 1930 mama s-a prăpădit. Draga mea mamă murise tânără numai de 40 ani. În cei unsprezece ani, în care am știut-o și am iubit-o, m-a învățat carte, să pictez, mă puneă să brodez ca o fată, ba chiar să fac mâncare în ultimele luni ale vieții ei. Am înmormântat-o în cimitirul din Tighina. Așa am rămas în trei: Tata, fratele Igor și eu.

La mormântul mamei în 1961

Cu toată tragedia din familie, noi copiii trebuia să ne continuăm studiile. Astfel, în iulie 1930 am susținut examenul de admitere la Liceul de băieți „Ștefan cel Mare” din Tighina. Am fost admiși în clasa întâi. La liceu se purta uniformă specială, iar fiecare elev avea un număr. Eu aveam numărul 27, pe care îl purtam la mâna stângă mai sus de cot. De asemenea la aceeași mână și pe chipiu, în față, erau scrise trei litere L.B.T. (Liceul Băieți Tighina). Locuiam la cămin, care se afla pe strada „Catedralei” colț cu strada „Alexandru cel Bun” vis-a-vis de sala Auditorium, la trei străzi de liceu. Acesta se afla pe strada „Căușenilor”, astăzi școala medie nr. 1 (în 1998, n.n). Cantina era în curtea liceului. Dimineața, organizați câte doi în rând, în frunte cu profesorul, ne duceam la liceu, unde luam dejunul, apoi după lecții, la orele 14 — masa de prânz, după care pregăteam temele în două săli de clase din liceu. În una era cursul inferior— clasele 1-4, în a doua cursul superior clasele 5-9. Seara cinam și ne întorceam la cămin.

În toți anii de liceu am fost semibursier, deoarece tata era director de școală primară. În anul următor a fost admis la liceu și fratele Igor, care mai târziu s-a transferat la liceul comercial. Directorul liceului era Victor Boldâr, profesor de matematică. Alți profesori, originari din Basarabia, au fost: Cleopatra Cuznețov la limba franceză, Hristofor Pânzaru la limba română, fostul director al gimnaziului din Bulboaca, care s-a închis în 1930, profesorul Ion Hamarinov la științe naturale, A.Rentel la geografie, M.Timotin la istorie, N.Carafizi la gimnastică, N.Denisov la desen, I.Eisenkraft la limba greacă și cea germană, Dioghenidi la limba latină, Frolov la fizică și chimie, iar la muzică compozitorul și dirijorul Mihail Bârcă.

Din 1935 au venit profesori tineri, absolvenți ai instituțiilor universitare din România și de peste hotare. Printre aceștia I.Holban și P.Ștefanucă la limba română, V.Popovici la muzică, compozitor și folclorist, care a absolvit conservatorul din Iași și cel din Paris. De asemenea V.Jacotă la geografie, I.Popa la psihologie și logică, N.Bălănescu la gimnastică, Panteleev la limba latină, ce a studiat la Sorbona ș.a.

Am învățat bine, eram printre primii zece în clasă (din 40 de elevi). Dintr-a șaptea clasa se împărțea în două secții: literatură (profil umanist) și științifică (cu profil matematică și fizică). Eu am urmat secția literatură. Țin să mă opresc la obiectul Muzica, care mi-a plăcut din clasa întâia. Se făcea o oră pe săptămână în toate clasele de liceu. Manualele de muzică erau scrise de M. Poslușnicu și G. Breazul. Temele erau grupate pe compartimente: teorie elementară a muzicii, exerciții de solfegiu, scurte schițe privind literatura muzicală (genuri, biografii ale compozitorilor, ș.a.), cântece românești, creații din literatura muzicală universală, spre ex. corul din simfonia a IX de Beethoven.

Obligatoriu pentru cei ce aveau capacități muzicale are participarea în corul liceului, care activa de două ari pe ►

► săptămână. Cântam după partiții vocale. La început fiecare voce solfegia partiția sa, apoi cântam cu cuvinte. Profesorul de muzică se folosea de un armonium ce se afla în sala de repetiții.

Primul meu profesor de muzică a fost talentatul basarabean Mihail Bârcă (1888—1973), cunoscut compozitor și dirijor. S-a născut în satul Mileștii Mici de lângă Chișinău, a studiat la Seminarul Teologic din Chișinău, unde i-a fost profesor de muzică Mihail Berezovschi. După absolvirea Seminarului el devine ajutor de reghent (dirijor) al corului Catedralei din Chișinău, condus de M.Berezovschi. În anii 1912–1914 M.Bârcă studiază muzica la Școala de muzică a Societății Filarmonice din Moscova. Apoi, după ce face armata, el este angajat ca dirijor la Opera basarabeană, la Studioul de operă, dramă și balet a lui N.Nagacevski, predă la liceele „A.Donici” din Chișinău, „Ștefan cel Mare” din Tighina, este dirijor la „Societatea Filarmonică” din Chișinău, profesor la liceul militar „Regele Ferdinand I”, director al Conservatorului municipal din Chișinău. Din 1944 locuiește la Craiova, unde își continuă activitatea de dirijor, compozitor și profesor.

Componența corului liceului era destul de mare. Profesorul M.Bârcă selecta din cei 400 de elevi, 120, uneori și 150 de elevi pentru toate vocile. Repertoriul corului era divers: cântece patriotice, cântece populare românești din toate zonele, piese corale din literatura universală, fragmente din opere. Un succes deosebit a avut, spre exemplu, Tabloul al doilea din opera „Aida” de G.Verdi cu soliști și cor. Din alte creații muzicale ce au fost interpretate îmi amintesc de valsul „Dunărea albastră” de F. Strauss, cântat cu orchestra. Odată la un concert după interpretarea acestui vals, sala arhiplină a erupt în aplauze furtunoase, cerând repetarea creației. Profesorul de latină, care era în vârstă, aflându-se în apropierea fosei orchestrale, striga cât putea bis.

De prin clasa a doua M.Bârcă mă pune să scriu știmatele corale pentru toate vocile din corul nostru. Acest lucru m-a ajutat să însușesc bine scrierea notelor în cele două chei: sol și fa, iar cu timpul să solfegiez liber textul muzical.

Când eram în clasa I-a am cântat într-o orchestră de corzi, formată din mandoline și balalaice, organizată de un elev de prin a 7-a sau a 8-a, care cânta bine la vioară. După ce acest elev a absolvit, orchestra s-a desființat.

După plecarea lui M.Bârcă, corul liceului a fost un timp condus de profesorul de religie S.Grosu, care era și conducătorul corului de la Catedrala din Tighina. Am fost exclus din cor și la început nu înțelegeam de ce. Mai târziu am înțeles. Fiind în cl. a IV-a treceam prin perioada de schimbare a vocii. Printr-o VI-a s-a format un bariton cantabil și am fost primit din nou în corul liceului, aveam deja 16–17 ani. Se schimbă și profesorul de muzică, de la Chișinău a venit Vasile I.Popovici.

La liceu (în stânga) cu fratele Igor și tata.

Vasile I.Popovici s-a născut în 1900, în s. Vărzărești. A absolvit Seminarul teologic din Chișinău, a studiat la școala de dirijori de cor din Odessa, iar apoi la Conservatorul din Iași (1918—1921) și la Schola Cantorum din Paris (1927—1930). A activat ca folclorist, compozitor, dirijor de cor și profesor de muzică. La lecțiile de muzică, V.I.Popovici, în clasele superioare, ne-a familiarizat cu literatura muzicală clasică la modul cel mai serios. Îmi aduc aminte când la o lecție ne-a adus un disc cu simfonia a 5-a de L.van Beethoven, explicându-ne forma allegro de sonată și structura simfoniei, concepția compozitorului. Eu am rămas profund impresionat! Au urmat apoi și alte creații, ale altor compozitori, dar această simfonie mi-a rămas în suflet tot restul vieții.

În cadrul Institutului de cercetări sociale din Basarabia, V.I. Popovici, ca folclorist, a cercetat mai multe sate din Basarabia. În vara anului 1936 a înregistrat folclor muzical în satul Copanca, de pe malul Nistrului. Unele cântece le-a aranjat pentru corul liceului, spre ex. „Pe sub cer și pe sub stele”, iar dansul „Corăghiască” a fost executat de către lăutarul-violonist Cosma Sărăcuță cu echipa de dansatori a liceului.

Corul liceului pe timpul lui V. I. Popovici își modificase componența față de cel condus de M. Bârcă. Era mai mic— 40–50 de persoane. La serbările liceului nu se mai interpretau fragmente și coruri din opere. Repertoriul includea în deosebi cântece populare și patriotice. Multe din cântecele populare erau prelucrate de însăși V.I.Popovici.

Dirijorul V.I.Popovici conducea și o mică orchestră

simfonică, care acompania dansurile populare, iar uneori și vodevilurile lui V.Alecsandri. Unul din ele „Florin și Florica” a fost înscenat de liceul nostru împreună cu Liceul de fete din Tighina „Principesa Ileana”. Un eveniment important muzical a fost studierea Imnurilor Sfintei Liturghii, pe care corul nostru le-a cântat într-o duminică în Catedrala orașului.

Directorul liceului V.Boldâr, constatând succesul corului a hotărât ca în fiecare duminică să interpretăm Liturgia la Biserica militară de lângă gara căii ferate. Profesorul V.I.Popovici fiind nevoit să plece la Chișinău, m-a recomandat pentru conducerea corului. De atunci, timp de doi ani am condus corul în timpul Liturghiei în Biserica militară. Am încercat să compun, scriind pentru cor *Ca pre Împăratul...*, care n-a fost o creație prea reușită.

Cu profesorul V.Popovici am mai realizat un frumos eveniment artistic. Odată la liceul nostru a venit un reprezentant de la radio București cu scopul realizării unui spectacol pe un anumit scenariu cu elevii din liceu și corul nostru. Astfel de spectacole se făceau cu elevi din diferite licee și orașe. Toți pe atunci erau străjeri, o organizație a tineretului studios de la școlile secundare în fruntea căreia Primul străjer era Regele Carol II. Scenariul prevedea înscenarea unui ajutor al străjerilor oferit unui bătrân, adică repararea gardului, curățenie prin curte ș.a. Eu am fost ales pentru rolul bătrânului. Corul realiza un fundal muzical, cântând în timpul muncii. La data stabilită ne-am urcat în tren și am pornit spre București. Emisiunea a trecut cu bine. Când ne-am întors acasă, toți ne-au felicitat pentru reușită. Acest rol, al bătrânului îl voi mai interpreta încă o dată, mult mai târziu....

Pozele sunt realizate în cadrul spectacolului televizat *Primiți colindătorii*, din 1972. (n.n)

În ultimii doi ani de liceu am fost numit șeful căminului, ceea ce m-a scutit de plata pentru întreținere. În vara anului 1936, după șase ani de la moartea mamei, tata a hotărât să se recăsătorească. De fapt el se ținea de cuvântul dat mamei, care i-a cerut să se recăsătorească doar după șase ani, când eu și fratele meu vom fi mai mari. Ea, sărmanica, a ținut mult la noi, copii ei, și probabil s-a temut să nu o uităm.... Acum, fiind aproape maturi, ne-a rămas în memoria noastră pentru totdeauna.

În ultimii ani de liceu am jucat și fotbal, fiind primit în echipa „Traian” a orașului, cu care am călătorit în mai multe orașe: Iași, Bacău, Suceava, Galați, Chișinău, Cernăuți ș.a. Anul 1939 este anul de absolvire al clasei noastre. Despre elevii clasei, absolvenții, s-a scris în ziarul *Basarabia*, nr. 185, din 1939, 12 iunie, într-un articol cu titlul *Tabloul absolvenților liceelor teoretice*, indicându-se și numele lor, printre care și al meu.

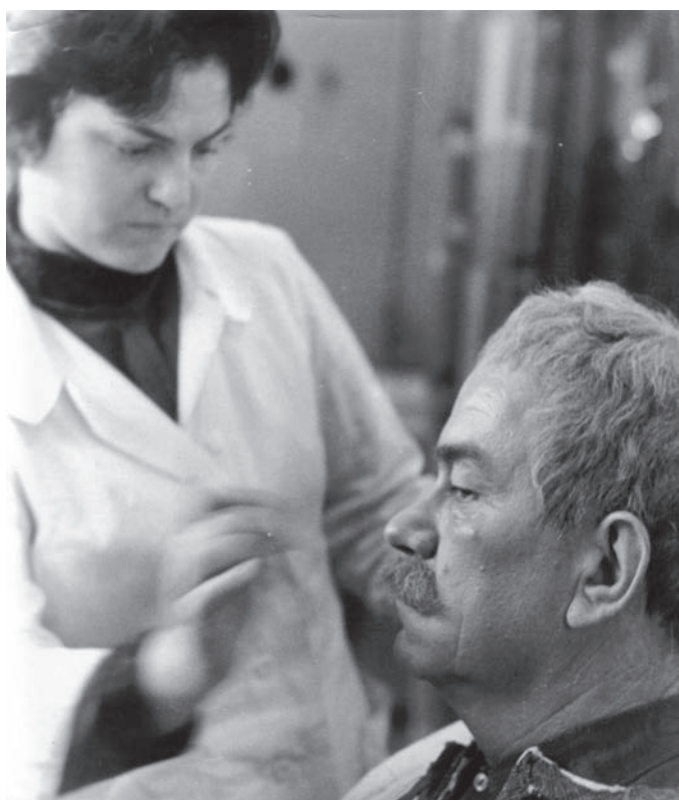

Absolvenții liceului Stefan cel Mare din Tighina, 1939. Gleb Ciacovschi-Mereșanus — al treilea din stânga, rândul al doilea de sus.

Absolvenții clasei noastre și absolventele Liceului de fete „Principesa Ileana” din Tighina, au prezentat un spectacol cu titlul „Absențele nemotivate”, după care a urmat balul, asistat de corpul didactic și părinții.

Astfel au trecut anii de liceu...

Va urma...

Limba noastră cea Română 31 august

Satul Costești, una din cele mai mari localități din Basarabia, s-a îmbrăcat în straie de sărbătoare.

Costeștenii, de la mic la mare, s-au adunat la cea de-a XXIII-a ediție a Sărbătorii Naționale „Limba Noastră cea Română”, dar și la deschiderea Festivalului Cărții și Lecturii consacrat lui Ion și Doina Aldea –Teodorovici, care deja de 20 de ani nu mai sunt printre noi. Le-am dedicat un omagiu sublim. Ei, ca nimeni alții au cântat mama, limba română, patria... și-au dedicat viața și activitatea unui ideal înălțător - păstrarea demnității naționale.

Șirul activităților a început cu masa rotundă, cu genericul „Reaprindeți candela...” dedicată sufletelor-pereche: Ion și Doina Aldea –Teodorovici, la care au participat scriitori, profesori, elevi etc.

Un sobor de preoți, în frunte cu părintele Vasile Ciobanu, au binecuvântat sărbătoarea, au sfințit abecedarele micuților din clasa I-i. Primarul satului, dl Vasile Bortă, le-a dorit spectatorilor și participanților dragoste nemărginită pentru țară și limbă. Mai apoi, dl Nicolae Andronache, președintele Consiliului raional Ialoveni, dl Ștefan Bivol, vice-președintele Consiliului raional Ialoveni, dna Claudia Șerșun, șefa Secției Cultură Ialoveni însoțiți de o delegație din Alba-Iulia printre care Florin Roman, vicepreședinte al Consiliului Județean Alba, Mioara Pop, directoarea Bibliotecii Județene „Lucian Blaga”, din Iași, din Lituania

cu dl Antonas Pocius, viceprimar din or. Panevezys, etc au salutat și felicitat organizatorii dar și spectatorii sărbătorii. Cuvinte de felicitare au adresat și academicianul Nicolae Dabija, care a menționat că: „Satul Costești este capitala limbii române”, scriitoarea Nina Josu, dna Vagnea Steryi din Macedonia și alți invitați.

Au mai fost prezente delegații din Bacău, Hârlău, Cernăuți, Ismail...

A urmat un program artistic dedicat Limbii Române și interpreților Ion și Doina Aldea –Teodorovici.

Au fost prezente și expozițiile de carte: „Limba-i maica noastră sfântă, noi suntem copiii ei...” și „Ei ne-au cântat graiul, scrisul, suveranitatea...” (Ion și Doina Aldea –Teodorovici-20 de ani de la trecerea în neființă).

Nu au lipsit de la sărbătoare nici tradiționalele vernisaje culinare și cele artizanale organizate de instituții și de locuitorii satului. Toți participanții au primit diplome și premii bănești.

Ne-au întrejit sărbătoarea formațiile folclorice „Păjurița”, „Haiducii”, ansamblul „Enigma” interpretul de muzică populară Nicolae Paliș și Anatol Mârzenco, cântăreț de muzică ușoară. Sărbătoarea s-a încheiat cu „Hora satului” – frumoasa tradiție lăsată nouă de strămoșii noștri și păstrată la Costești cu sfințenie.

MARIA BORTĂ,
șefa Bibliotecii Publice Costești

Nu noi suntem stăpânii limbii...

Nicăieri dorul nostru de desăvârșire nu s-a arătat mai clar și mai cu tărie ca în cuprinsul limbii. Limba este cea mai mare dreptate pe care poporul și-a făcut-o singur sieși.

E mai sărac, mai bogat în comparație cu alte limbi graiul în care viețuim? Nu știu. Eu nu număr cuvintele limbii, căci știu că le are în de ajuns, adică pe toate, eu număr pe vorbitorii ei, pe îndrăgostiții de ea...

Ferice de limba care, găsindu-și demult ființa și statornicindu-se în cea mai pură și originală cristalizare, continuă, cu tandră emoție să se mai caute în cântece bătrânești și legende nedescoperite încă, al căror șirag pare să nu aibă sfârșit.

Concursul raional al declamatorilor „Nu noi suntem stăpânii limbii, ci limba e stăpâna noastră” a ajuns la cea de-a XIX-a ediție, închinată lui Doina și Ion Aldea-Teodorovici, deoarece anul 2012 este numit în memoria acestor doi mari patrioți la 20 de ani de la trecerea lor la cele veșnice. Ion și Doina au făcut, fac și azi cinste Moldovei, cântecului moldovenesc, neamului nostru de plugari.

Concursul a avut desfășurare în ziua de 31 august, au participat 22 de declamatori.

Am avut și oaspeți din Italia și orașul Chișinău. În mesajul său de felicitare, oaspetele italian a menționat faptul că nicăieri în lume nu se sărbătorește ziua limbii, iar tradiția noastră e una foarte frumoasă.

Ediția respectivă a încununat poezii mai puțin cunoscute din creația scriitorilor Adrian Păunescu, Nicolae Dabija, George Meniuc, Andrei Ciurunga, Petru Zadnipru ș.a.

Membrii juriului au recunoscut că alegerea a fost destul de dificilă, pentru că participanții au fost buni, au recitat frumos și au respectat condițiile concursului.

Învingători au devenit următorii concurenți: locul I – Ana Grati de la Hârtopul Mare; locul II – Irina Dimitrașco din Criuleni; locul III – Nicoleta Dicusară din satul Cimișeni, iar mențiuni de participare au primit: Ruslana Lichii și Radu Chirilov – Criuleni și Vladimir Istrati din Slobozia Dușca. Cealalți concurenți au primit diplome de participare.

Deasemenea mulțumim protagoniștilor pauzelor muzicale Cristina Bujac, Arina Șapovalov și Petru Ianenco pentru buna dispoziție pe care ne-au creat-o prin melodiile interpretate foarte frumos.

Se spune că dacă îi vorbești unui om într-o limbă pe care o înțelege, cuvintele tale vor ajunge la mintea lui. Dacă îi vorbești în propria lui limbă, cuvintele ajung la inima lui. Sperăm că mesajul acestui concurs a ajuns la inima fiecărui din cei prezenți și limba română va sta în capul mesei, iar noi o vom vorbi corect.

VIORICA ȘAPVALOV,
metodist BPR „T. Isac” Criuleni

Și tu, Brutus..?

194 de icoane cu chipul Maicii Domnului ținând pe pruncul Iisus în brațe, pictată de un pictor basarabean, au fost repartizate gratuit, zilele trecute, școlilor din raionul Călărași.

Potrivit reprezentanților Fundației Asociației Studenților Români Ortodocși (ASCOR) ele sunt o donație din partea Patriarhiei Române și este destinată instituțiilor pedagogice din Basarabia. Practic, aceste icoane au ajuns în custodia Patriarhiei Române din Muntele Sfânt Atos, purtând pe partea lor din față niște scurte citate biblice, scrise în limba rusă și greacă, iar pe verso o scurtă caracteristică a icoanei în limba română. Andrei Ciubotaru,

șeful Direcției Raionale Învățământ, a declarat că a susținut inițiativa Patriarhiei Române și a permis instalarea icoanelor donate în școlile unde se predă cursul de religie. În același context reprezentanții ASCOR au precizat că per ansamblu, în întreg teritoriul Basarabiei, vor fi donate circa 6 mii de asemenea icoane, care vor fi expuse prin școlile de cultură generală

Toate bune, bună intenție și acțiune a Patriarhiei Neamului, a ti-

nerilor ortodocși, a declarat Sergiu Cojocaru, șeful Direcției Cultură a raionului. Numai că nu înțeleg de ce prin aceste icoane Patriarhia pune umărul la propagarea limbii ruse în Basarabia, unde aceasta se simte și fără acest gest chiar mai bine ca la ea acasă – în Rusia. Așa și-ți vine să exclami aidoma lui Iulius Cezar, care văzând printre asasinii săi pe cel mai bun prieten a exclamat „Și tu, Brutus??”, a mai subliniat sursa citată.

TUDOR JOSANU, or. Călărași

Hora de la Prut

Ungheni, Republica Moldova

ALIONA LEȘANU,
regizorul și scenaristul festivalului,
Directorul Palatului de Cultura din or. Ungheni

Din cele mai vechi timpuri, viața poporului nostru a fost însoțită de cântec și dans— capodopere lăsate nouă carte de căpătâi de către bunii noștri strămoși.

Una dintre aceste capodopere este și sărbătoarea tradițională țărănească „Hora satului“. Acest străvechi obicei dintotdeauna a pus în valoare cele mai originale dansuri autentice printre care și „Hora“ — joc popular întâlnit în tot arealul românesc. Din aceste considerente, primăria orașului Ungheni și Palatul de Cultură din localitate în colaborare cu Secția raională de Cultură și Ministerul Culturii, tradițional organizează Festivalul Național de muzică și dans popular „Hora de la Prut“ în memoria lui Gheorghe Bodolica, Om Emerit din republică. Fiind la cea de-a III-a ediție, organizatorii au invitat la horă mai multe colective artistice: „Mărunțica“ din s. Selemet, Cimișlia, „Arcușul“ de la Sărata-Galbenă, Hâncești, „Sambrieș“, Biruința, Sângerei, formații din mun. Chișinău,

„Codrenii“, Călărași, din or. Florești și Fălești, „Lia“ din Abaclia, Basarabeasca, „Drăgaica“, s. Pârlița, Ungheni și desigur, renumitele ansambluri din or. Ungheni, care au promovat în fața Domniei Sale Spectatorul, cântece și dansuri autentice — adevărate perle din tezaurul nostru național.

Începutul festivalului a fost un alai vesel— parada colectivelor artistice întruchipând un număr impunător de participanți— peste 600 de artiști amatori. Defilarea lor a fost vestită publicului printr-un șirag de strigături alese:

— *Ia priviți în depărtare/Se văd vorniceii călare*

— *Poartă straie de demult/Vin la Hora de la Prut!*

— *Să-i întâmpinăm vioi/Că așa-i hora pe la noi!*

Și această lume de peste lume s-a revărsat într-o horă mândră a neamului, inițiatorii acestei feerii, desigur au fost gazdele— membrii ansamblul „Struguraș“ a căror îndrumător de o veață este dna Nina Pri-

cladova, vestit specialist în țară. Și sau reunit spiritual în „Hora ca la Prut“, hora care a cristalizat în sine toate genurile de artă tradițională și nu în ultimul rând, muzicală și coregrafică. Anume acest obiectiv s-a regăsit în organizarea acestui festival inedit.

Toate formațiile artistice au prezentat dansuri originale. „Mărunțica“ din Selemet, coregraf dl Ion Catană a propus spectatorilor dansul „Poa-mă“— joc popular care întruchipează munca. „Lia“ din Abaclia, coregraf Svetlana Molișteanu, pământeni regretatului Gheorghe Budolica a prezentat „Hora de la Abaclia“— mândria localității lor. Iar vulcanicii dansatori ai ansamblului „Sambrieș“ din or. Birunța, Sângerei a căror conducător este neobositul Ion Sambrieș a invitat publicul la „Hora Razeșilor“ și desigur la „Hora ca la sat“. Ansamblul „Arcușul“ din s. Sărata-Galbenă, Hâncești, diriguitor dl Ion Negru, dirijor Simeon Daud a prezentat mai multe creații, printre care și dansul de ritual „Calușelul“, iar „Codrenii“ Călărașului, îndrumător dl Gheor-

ghe Furculiță, au uimit publicul cu dansurile lor pline de foc. Nu s-au lăsat bătuți nici membrii ansamblului „Dragaica” din Pârlița, coregraf dl Gheorghe Crețu, dirijor dl Nicolaie Arapu.

Apogeul acestui superb festival au fost artiștii ansamblurilor „Mugurași” conducător Liuba Bereghici și „Struguraș”— unghenenii noștri, cu toate dinastiile ghidate cu mult drag de neobosita Nina Pricladova. Pe bună dreptate, unul din fondatorii acestui festival este stimata Doamnă Nina Pricladov, căreia i se potrivește de minune zicala „Omul potrivit la locul potrivit”.

Și nu vom greși cu nimic, dacă vom mărturisi, dragă cititorule, că Maria Sa Dansul Popular cu adevărat s-a simțit la el acasă, la Ungheni.

Nu și-au permis mult așteptate nici formațiile de dans modern și sportiv. Cu mult har au prezentat creații de o

tandree rară ansamblurile „Nostalgie” din localitate, conducător dl Constantin Ciuș și „Favorit” din Fălești, conducător dl Sergiu Burduja. Dan-

sul contemporan și-a câștigat numeroase aplauze datorită evoluărilor excepționale ale ansamblurilor „Megas — Dance” din Ungheni, conducător ►

► dna Liuba Bereghici și „Alternativa“ din Chișinău, conducător dna Victoria Basiul.

Și-au dat concursul și formațiile de muzică ușoară deja îndrăgite de publicul spectator ca: „Respect“, dirijor dl Ion Lincovschi Junior, „X-Band“ al lui Ion Lincovschi Senior, „Bravissimo“, conducător dl Victor Sârbu, toate trei fiind din or. Ungheni și „Alai“ din Florești, în frunte cu dl Sergiu Daguța.

Cu multă bucurie și cu sufletul

împăcat, dl primar de Ungheni Alexandru Ambros, a mulțumit tuturor artiștilor dăruindu-le ca amintire fiecărui colectiv câte o Diploma de participare, suvenir și premii invitând formațiile și publicul spectator și la următoarea ediție a Festivalului „Hora ca la Prut“, care va avea loc neaparat, a spus Dumnealui, pentru că Hora e cu adevărat considerată imn muzical și coregrafic al neamului, simbolizând identitatea

poporului care ne unește prin cuget și prin dorința de pace și libertate, prin dragoste și respect de frumos și de bine.

Lume, lume, soro lume/Vă urăm doar gânduri bune/

Parte-aveți de sănătate,/Succes și prosperitate!

Iar la anul care vine/ Sa ne întâlnim cu bine!

La un nou început/ A Horei noastre de la Prut!!!

„Duminică la noi în sat“

— acesta este genericul Concursului raional a satelor jubiliare derulat

de Secția Cultură și are ca scop sensibilizarea societății pentru a studia și a

cunoaște istoria satului natal, altoirea sentimentului patriotic, dragostea de neam și strămoși, cunoașterea și păstrarea patrimoniului cultural și natural al localităților, popularizarea artei meșteșugărești, promovarea obiceiurilor și tradițiilor păstrate la baștină.

Până în prezent și-au sărbătorit aniversările de la prima atestare documentară 22 localități

Participanții concursului s-au străduit să prezinte tot ce au valoros și deosebit în localitățile lor: legende, istorie, personalități, meșteri populari, obiceiuri și tradiții păstrate din vechime, relatări interesante despre monumentele istorice, culturale și naturale situate pe teritoriul satului, de o manieră cât mai ingenioasă și creativă.

NINA CIBOTARU,
specialist principal la Secția Cultură Orhei

GRIGORE ZĂNOAGĂ,
șeful Secției Cultură Șoldănești,
directorul festivalului „La umbra stejarului”

Cântați ca la Răspopeni

Strategiile de dezvoltare a culturii raionului stipulează un șir de activități, manifestări și acțiuni, chemate la revitalizarea spiritualității tuturor localităților noastre, ținând cont de specificul, tradiționalul și potențialul fiecăreia.

Ca punct de pornire a servit (de la început) acoperirea geografică uniformă a raionului cu activități culturale de amploare, păstrând tot potențialul tradițional. În această ordine de idei, de rând cu sărbătorile, acțiunile, activitățile înrădăcinate, ce se desfășoară cu regularitate de mai mulți ani la Cobâlea (La umbra stejarului), la Socola, comuna Vadul-Rașcov (Nistrule cu apă rece), la Cotiușeni Mari și Șestaci (Să trăiți, să înfloriți), anul 2012 a dat start altor activități culturale ce lărgesc considerabil spectrul tematic și raza de influență.

Astfel, în februarie curent, la Mihuleni a luat start Concursul raional de poezie și desen „Andrei Lupan — frate al pământului,” ce se va desfășura anual la baștina poetului cu exstindere tematică și teritorială (raională, republicană). La sfârșitul lunii mai în satul Cușmirca s-a desfășurat Festivalul-concurs de cântec, desen și poezie „Îngemănați în cântec, dor, credință”, dedicat Anului „Ion și Doina Adea-Teodorovici” pentru a fi mai apoi transformat în Festival al cântecului patriotic. La 19 august curent, la Să-mășcani a fost revitalizat (după 30 de ani) Festivalul dinastiilor artistice „Familie unită-societate prosperă”, festival motivat de multiplele rezerve ale societății față de familie.

Acest festival, indiscutabil, are un mare viitor, posibil cu divizarea în două zone geografice ale raionului.

În acest context a fost organizat la Răspopeni **Festivalul-concurs „Cântați ca la Răspopeni”**. Anume „ca la Răspopeni”, pentru că de aici și-au luat zborul mai multe cântărețe cu renume ale neamului nostru. Vă convingeți prin simpla enumerare: Nadejda Cepraga, Mariana Cepraga, Anișoara Dabija, Nelly Belibov și regretata Maria Stratila-Iovu. Anume Mariei Strătilă-Iovu i-a și fost dedicată ediția de debut a sărbătorii, care s-a produs chiar de sărbătoarea creștinească Adormirea Maicii Domnului sau de Sfânta Marie, cum i se spune în popor (28 august curent). Totul a fost organizat bine pentru sărbătoare— expoziții ale meșterilor populari, case mari amenajate în stil național, lume multă în straie de sărbătoare și... cânta fanfara. Scena a fost amenajată tematic atât de reușit încât toate vorbeau de la sine. Sala de festivități a Casei de Cultură din localitate s-a dovedit a fi neîncăpătoare pentru mulțimea de spectatori localnici și din împrejurimi. Concursul, fiind bine monitorizat, s-a transformat într-un spectacol de zile mari, ce a durat mai bine de 3 ore, fiind încununat de evoluările mult așteptate ale oaspeților sărbătorii, Mariana Cepraga, Anișoara Dabija, și a Regelui Naiului Moldovenesc— Vasile Iovu (de altfel și președinte al juriului, dar și soțul regretatei Maria Strătilă-Iovu). Festivalul a găzduit 26 de participanți care aveau vârsta de la 6 anișori până la 46, fiind divizați în două compar- ▶

► timente de vârstă (până la 16 ani și după) și două compartimente de gen — muzică populară și muzică ușoară. Obligatorie a fost interpretarea unei piese din repertoriul vestitelor cântărețe. Pentru membrii juriului a fost destul de dificilă calcularea rezultatelor, însă ele s-au dovedit a fi obiective și în mare măsură au coincis cu așteptările spectatorilor (care mai puțin greșesc).

Premiile mari la ambele compartimente de gen le-au dus acasă cei de la Cotiușeni Mari— Nadejda Burete (muzică populară) și Victor Leșan (muzică ușoară). Premiul și locul I le-au revenit Svetlanei Gafin (Cușmirca), Ninei Artin (Râșpopeni), lui Petru Postică (Cușmirca), premiul II și locul respectiv— Anei Știrbu, Stelei Pantaz și lui Nicușor Untilă (toți din Șoldănești), Nicolettei Todorovici (Șestaci) și Ionelei Ciburciu (Șipca). Premiul III și locul respectiv— a fost câștigat de Mihaela Malacinschi (Salcia), Tatiana Popescu (Cușmirca), Ana Samanati (Pohoarna), Vlada Roman (Râșpopeni) și Vlad Chetraru (Șestaci). Au fost menționați cu diplome speciale două duete vocale: Verinea Rusu cu Elena Țurcan (Glinjeni) și Vasilie Beschieru cu Constantin Surucinschi (Sămășcani).

Toți participanții la festival au fost menționați cu diplome de participare și premii în bani, finanțe acordate de primăria Râșpopeni.

Nu pot să trec cu vederea receptivitatea primăriei și a Consiliului Local Râșpopeni. În deosebi vreau să-i mulțumesc domnului primar Pavel Drăguță, care, la propunerea noastră despre festivitatea preconizată, a reactionat fără a sta pe gânduri. Din mijloacele bugetare locale doar pentru premiile concursanților și amenajarea scenei au fost alocați 10 mii de lei. Un aport considerabil și-au adus și sponsorii locali. La reparația Casei de Cultură, a terenului sportiv și altor obiective s-a inclus majoritatea comunității, exemplu servindu-le reprezentanții intelectualității din sat. Foarte conștient și cu un devotament deosebit au muncit lucrătorii de cultură Diana Cepraga-Drăguță, Diana Snițari, angajatele bibliotecii Galina Ceburciu și Nina Negru. Conducerea de vârf a raionului a participat activ la desfășurarea cu succes a festivalului: dna Svetlana Rotundu, vicepreședinte al raionului, în calitate de membru al juriului, iar președintele raionului, dl Alexandru Relișchi, după felicitările aduse sălii arhipline cu ocazia Sărbătorilor Naționale „Ziua Independenței”, „Limba Noastră” și a Sărbătorii creștinești „Sfânta Marie cea Mare”, dar și a festivalului „Cântați ca la Râșpopeni”, a coborât în sală și a savurat talentele vocale ale raionului până la sfârșit. Sărbătoarea a continuat și după concurs: au fost servite plăcinte și câte un pahar cu vin, au avut loc competiții sportive, toate încununându-se cu o horă ce s-a terminat după miezul nopții.

Se pare că toți au rămas satisfăcuți de rezultatele muncii multor oameni de mai multe zile, săptămâni, luni. Dar, nu putem trece cu vederea unele lacune. Chiar a doua zi după festivitate la vicepreședintele raionului, Svetlana Rotundu, s-au discutat totalurile sărbătorii. Printre altele s-au menționat: pasivitatea conducerii și activiștilor mai multor localități din raion la festivalul-concurs, preselecția superficială a participanților, unele mici dificultăți de ordin gospodăresc, preambula festivalului puțin exagerată și altele. În mod deosebit a fost menționat decalajul pronunțat dintre muzica populară și cea ușoară (categoria de până la 16 ani), ce a constituit 1 la 10 în defavoarea primeia. Acest fapt trebuie să îi atenționeze în primul rând pe lucrătorii din domeniu, care sunt chemați să direjeze chibzuit procesul. Oricum, festivalul s-a dovedit a fi așteptat și motivat ca acțiune de mai mulți factori ce îi garantează vitalitatea. Despre aceasta au vorbit toți— organizatorii, membrii juriului, factorii de decizie și spectatorii...

Deci, ne rămâne să ținem cont de cele realizate sau realizate mai puțin și să propunem localnicilor pe viitor un festival de o calitate și importanță republicană. Cred că festivalul „Cântați ca la Râșpopeni” se va extinde atât în plan profesionist, cât și geografic, iar scena de la Râș-

popeni va servi drept o bună „trambulină” pentru mulți tineri interpreți din zona de nord a republicii și-i va susține (trimite) în lumea mare a muzicii precum i-a pornit pe timpuri pe Nadejda și Mariana Cepraga, Anișoara Dabija, Nelyy Belibov și Maria Strătilă-Iovu... Tocmai aici vreau să-i aduc adânci plecăciuni, mulțumiri și urări de multă sănătate dascălului acestor vedete, neobositului și neordinarului Petru (Selivestrovici) Jemnă, profesor cu un stagiu de peste 50 de ani, ce a spus despre festivalul actual că ... a fost dată viață unui izvor înfundat, subteran, ce curgea, dar

apa n-o foloseau oamenii. „Voi (organizatorii) ați dat viață acestui izvor”. Adânci plecăciuni pentru toate faptele sale frumoase maestrului Petru Jemnă.

Prima ediție a festivalului „Cântați ca la Râspopeni” s-a înscris organic în contextul politicilor culturale ale raionului. Urmează să activăm și în continuare cu imaginea hărții raionului în vizor în așa fel, încât toate localitățile lui să fie incluse în activități culturale de amploare. Așadar, doar peste câteva săptămâni, în alt capăt al raionului, la Rogojeni, se va desfășura Ziua Daciei, ștafeta căreia ar primi-o o altă primărie (care la moment nu este cunoscută). În octombrie, curent, urmează festivalul internațional de cântec și poezie „Dumitru Matcovschi” la baștina poetului, Vadul-Rașcov. Pentru anii 2013—2014 sunt preconizate și alte festivități și sărbători ce ar trezi la o viață spirituală deplină toate localitățile, fiindcă oamenii o merită, iar noi o s-o facem, deoarece asta ne este misiunea (meseria).

Cât despre mine, autorul acestor rânduri, vă pot spune că sunt într-o stare fizică bună, satisfăcut moral, plin de energie pozitivă și optimism, acumulate la frumoasele festivaluri, sărbători de la Botoșani (România), Șargorod (regiunea Vinița, Ucraina), Cobălea, Sămășcani și, în deosebi, Râspopeni (Șoldănești). Ceea ce vă doresc și Domniilor Voastre.

Festivalul Național al Cărții și Lecturii

La 31 august curent, în incinta Bibliotecii Publice orașenești Râșcani a demarat ediția a II-a a Festivalului Național al Cărții și Lecturii (FNCL) - adevărată sărbătoare a cărții, în care tradițional dăinuie înțelepciunea, susținerea, promovarea și popularizarea cărții și a lecturii.

Desfășurată sub semnul Anului interpreților Doina și Ion Aldea-Teodorovici, ediția respectivă s-a bucurat de un program gândit în așa fel, încât să satisfacă interesele tuturor vizitatorilor promovând în prim plan:

- recitaluri de poezii dedicate sărbătorii naționale „Limba Noastră”; cărții și lecturii, creației scriitorilor de pe meleagurile râșcănene;
- omagiu interpreților Doina și Ion Aldea-Teodorovici;
- întâlniri cu scriitorii: Boris Schițco, Petre Popa și compozitoarea Daria Radu;
- vernisarea expozițiilor:
 - „Limba noastră-i - limbă sfântă”;
 - „Anul 2012 - anul lui Ion și Doina Aldea-Teodorovici”;
 - „Cartea - izvorul vieții”;
- expoziții cu vânzare de carte.

Printre organizatorii Festivalului se numără: Secția Raională Cultură, Biblioteca Publică orașenească și Biblioteca Publică filiala Copii.

FNCL a demarat cu mitingul solemn dedicat Sărbătorii Naționale „Limba Noastră”. Au răsunat cântecele: „Pentru ea” interpretate de Felicia Bojii și Stela Lungu; „Răsai” - Elena Borina; „Eminescu” - Francesca Cucuruzneac; „Țara mea” - Marcel Ababii. Au urmat momente poetice cu elevii Eduard Lupăcescu, Cristina Sacaliuc, Ana Cristian și alții care au recitat poezii din creația clasicilor despre limbă, plai și neam. Formația folclorică „Busuioc” s. Mihailenii Vechi, conducător Sofia Galașanu a prezentat publicului larg un purpuriu de melodii dintre cele mai alese.

Cu un mesaj de felicitare a venit dna Galina Zamurdac, vicepreședintele raionului Râșcani.

Prin carte amintirea-i este vie.

Nimeni și nimic nu e uitat.

**Cartea rămâne un pod spre veșnicie,
Pe care mulți să-l treacă au încercat.**

Cu aceste cuvinte mărețe a fost proslăvită Măria Sa – Cartea.

FNCL a fost solemn declarat deschis de patronul festivalului Șefa Secției Cultură dna Emilia Garbuz.

Andrei Burac, Alexandru Prodan, Daria Tiron, Valeria Cekan, Jana Felindiuc, Anastasia Paiu, Eugenia Gladcaia - utilizatorii Bibliotecii Publice filiala Copii au prezentat un recital de poezii. S-a bucurat publicul și de melodii frumoase despre carte în interpretarea talentaților promotori Francesca Cucuruzneac și Maxim Ciobanu.

Muzica Doinei și Ion Aldea-Teodorovici înseamnă mai mult decât muzică și versuri. Cu ea s-a deșteptat identitatea noastră națională. Muzica lor este imnul adevărat al Independenței noastre, este muzica Zilei de 31 august 1989... Spectatorilor le-a fost propus slide show despre viața și activitatea interpreților, însoțită de cântecul „Reaprinde-ți candila”, au răsunat creațiile: „Bucurați-vă prieteni” – Eugen Rusu, „Iartă-mă” Vladimir Ștepu și Cristina Carabulea, Vlad Badrajan, Dumitrița Tataru și Ana Prodan au oferit publicului, în debut, mai multe creionări literare proprii.

Nu a fost dată uitării nici creația scriitorilor băștinași, care ne-au încântat copilăria și ne-au rămas în suflet pentru întreaga viață - L. Damian, A. Scobioală, E. Coșeriu, A. Ciocanu, etc.

De mare succes s-a bucurat și dialogul dintre compozitoarea Daria Radu, scriitorii Boris Schițco și Petre Popa cu cititorii rășcăneni. Ei și-au prezentat volumele de carte, au donat bibliotecii cărți, au oferit autografe și au recitat din creația sa. Stimata dnă compozitoare a interpretat împreună cu Laura Moraru cântecul „Muzica”.

Sărbătoarea a prins farmec și cu participarea colectivelor artistice „Moștenitorii” și „Aisedora” – mulți laureați ai festivalurilor naționale și internaționale.

S-au anunțat totalurile concursurilor: „Cel mai activ cititor”, „Cea mai bună familie cititoare” unde au fost menționați cu cadouri de preț: Maria Scripnic, Fecla Pinte, Andrei Burac, Maxim Brenici, Jana Felindiuc. Tradiția donării participantului o carte a fost respectată și în acest an. La această ediție fondul de carte al bibliotecilor publice din raion a fost mărit de către scriitorul nostru dl Vlad Zbârciog cu cartea. „Io, Ștefan Voievod, din Mila lui Dumnezeu, Domn al Țării Moldovei”.

La finele festivalului utilizatorii bibliotecilor publice filiale copii din teritoriu au prezentat parada costumelor din creația scriitorilor autohtoni și universali.

Reușita Festivalului s-a datorat eforturilor comune ale bibliotecarilor din teritoriu, scriitorilor, utilizatorilor – tuturor celor pentru care prosperitatea culturii și, implicit, a cărții, se identifică cu sensul vieții.

Festivalul a semănat în sufletele spectatorilor impresii frumoase și clipe deneuitate.

GALINA SACALIUC,
directorul Bibliotecii Publice or. Râșcani.

Mărgăritare pentru suflet

MARIA SCOARȚĂ,
specialist principal,
Serviciul Cultură Briceni.

Festivalul Național al Cărții și Lecturii la Briceni, ca și în toată republica a coincis cu Sărbătoarea „Limba Noastră cea română”.

Centrul de Cultură „Casa Cărții”, a găzduit oaspeți de toate vârstele. S-au adunat profesori, elevi, cititori devotați, care au venit la sărbătoarea Cărții – izvor de înțelepciune. Cea de-a II-a ediție a Festivalului a cuprins toate Bibliotecile Publice din raion, unde s-au desfășurat un șir de acțiuni culturale.

Manifestarea a găzduit mai multe evenimente. Este vorba de Anul Grigore Vieru și Anul Doina și Ion Aldea-Teodorovici: jubileul de 80 ani din ziua nașterii lui Spiridon Vangheli – Guguță al tuturor copiilor; lansarea celei de-a doua carte de versuri a dnei Nina Dumitraș, originară din raionul Briceni și desigur – Măria sa Cartea, din înțelepciunile cărei ne prihănim sufletul.

Participanții au fost salutați de către dl Valeriu Bobuțac, vicepreședintele raionului. Apoi dna Nina Navroțchi, specialist principal, Serviciul Cultură al Consiliului raional Briceni, a făcut o trecere în revistă a evenimentelor principale din

cadrul Festivalului Cărții și Lecturii.

La pregătirea acestui eveniment și-au adus contribuția toți bibliotecarii, care activează în cadrul Centrului de Cultură „Casa Cărții”. Nimeni n-a fost indiferent. „Țara poveștilor” din expozițiile atrăgătoare ne vorbeau elocvent despre peripețiile lui Guguță.

Viața celor doi martiri ai neamului – Doina și Ion Aldea-Teodorovici – două stele, care stau alături de Mihai Eminescu, Grigore Vieru, Emil Loteanu, Nicolae Sulac și mulți, mulți alții, a fost oglindită în expoziții vorbitoare, în vers și cântece interpretate de către tânăra talentată Nona Sărăcuță, elevă la Liceul Teoretic „Grigore Vieru” din or. Briceni, Anton Roșu, deținătorul Premiului I la Festivalul Internațional „Două inimi gemene” – 2011, student la Colegiul republican de Muzică „Ștefan Neaga”. Versuri-dedicații despre artiștii îndrăgiți au citit Aliona și Dragoș Coșman din s. Hlina.

Creația lui Grigore Vieru, poetul nostru național, pământean de la Pere-râta, s-a lăsat ascultată cu drag în versurile recitate de cei mai mici mesageri ai păcii și cuvântului – copiii de la Liceul

care-i poartă numele, din or. Briceni.

Dna profesoară Silvia Marciuc, micuța Silvia Tulbea și un grup de copii din formația vocală „Agapis” de la Casa orășenească de Cultură, au cântat inspirat cu dor de plaiul natal, graiul matern, dulce ca „fagurele de miere”, vorba poetului.

Dna Nina Dumitraș din s. Grimăncăuți, despre care am mai scris deja, și-a lansat cea de-a doua carte de versuri pentru toți copiii lumii – „Aș vrea să știu...”. Este o culegere despre profesii, scesibilă micuților de la grădinițe și din clasele începătoare. Sinceră, romantică, înțeleaptă, Dumneai a venit însoțită de nepoțelul scump Dănuț și de un grup de copilași de la Liceul din s. Grimăncăuți. Ei ne-au condus în țara copilăriei fericite, ne-au mai amintit o dată, că lucrurile cele mai sfinte sunt – mama, plaiul, graiul, țara strămoșească și toți avem datoria de a le ocroti și a le păstra. Dna Nina, ca o mamă bună și bunică excelentă a rostit un discurs izvorât din suflet, un mesaj dedicat tuturor cititorilor: „Că să citești, să știi să pătrunzi în tainele misterioase ale înțelepciunii cărților – este un mare talent”, a menționat doamna cuvântului.

Festivalul Cărții și Lecturii la Briceni a avut priză la public, deoarece la pregătirea lui s-a depus multă străduință și dragoste. Am înțeles acest lucru privind la fețele radiinde ale participanților, care nu erau nici un pic indiferente, căci aveau ce privi și asculta. Cei mai activi au fost menționați cu Diplome din partea Serviciului Cultură al Consiliului raional Briceni, cărți artistice, flori, dulciuri.

Festivalul concurs „Pe dealul Chiclăului”, s. Mășcăuți

VALENTINA BOBEICO
Șef Direcție Cultură și Turism Criuleni,

Luna august, bienal,
adună în s. Mășcăuți,
r. Criuleni rapsozii
populari...

În acest an, în ziua de duminică, 19 august, în ziua de Schimbarea la Față, când creștinii sfințiau poama, Casa de Cultură din s. Mășcăuți a devenit neîncăpătoare. După sfânta Liturghie, din biserica satului, toți mășcăuțenii împreună cu colectivele de artiști amatori au defilat pe străzi până la Casa de Cultură. Aici chiar la intrare, de unde se arată frumos, în toată splendoarea dealul Chiclăului, a cui denumire poartă Festivalul, în prezența sătenilor, soliștilor rapsozi, meșterilor populari, și-au ținut discursurile primarul de Mășcăuți, dl Valeriu Cartîn, șefa Direcției Cultură și Turism Criuleni, dna Valentina

Bobeico, vicepreședintele raionului Criuleni, dl Ion Țigovas dar și numeroși oaspeți. La Festival au participat colective artistice și rapsozi din r. Criuleni, r. Ialoveni, Rusia or. Breansk — oraș înfrățit cu s. Mășcăuți.

Spectatorul a avut parte de o adevărată sărbătoare cu colective folclorice foarte bine pregătite dar și soliști pe măsură. Juriul a pus accent pe ținuta scenică, costum autentic, voce inedită, repertoriu.

Locul III- Parascovia Cojocaru, s. Ișnovăț și Cristina Stețcaia, r. Ia-loveni.

APL, pe lângă faptul că a oferit o masă copioasă fiecărui participant, a mai oferit două mențiuni și premii simbolice fiecărui meșter popular prezent la Festival.

De o atenție deosebită s-a bucurat formația folclorică „Răzeșii”, gazda Festivalului, care în acest an a rotungit 30 ani de activitate. Co-

lectivul s-a ales cu trofeul jubiliar și Diploma DCT și un aparat digital foto din partea primarului de Mășcăuți.

Încă odată ne-am convins că Festivalul concurs raional al rapsodului popular cu genericul „Pe dealul Chiclăului”, este așteptat de publicul mășcăuțian și din acest motiv va avea durabilitate.

Premiile oferite de DCT pentru locurile I-1000 lei, II- 600 lei, III- 400 lei, le-au împărțit:

Locul I- Ion Chircu, s. Ratuș și Cristina Pânzaru-Bățura, or. Drochia

Locul II- Victoria Antoci, s. Corjova și Veronica Mamei, s. Mășcăuți

„Doinița”

basarabeană cu ecou în Maramureș

Dragă eventual cititor, stilul epistolar demult nu mai este în vogă, dar evenimentul despre care vreau să relatez se prezintă drept unul foarte emotiv, or, în debutul acestei toamne deosebite am trăit clipe de revelație care mi s-au lipit de tot ce are mai scump sufletul uman. „Vinovații” acestor fibrilații spirituale au fost: **o invitație adresată Secției Cultură Strășeni, o corală cu nume atât de românesc „Doinița”, din Sireți și un Festival Internațional Coral „Liviu Borlan”, desfășurat în Baia Mare, județul Maramureș în perioada 06.09. 2012 - 09. 09. 2012. Delegația raionului Strășeni a fost impunătoare: corala „Doinița” din Sireți numără 36 de entuziaști și o neobosită animatoare a vieții culturale din localitate, dna Svetlana Rebeja, primarul satului Sireți, dl. Carteră, sp. princ. SCTTS, dna Vera Schirliu și vicepreședintele raionului Strășeni ce monitorizează dimensiunea respectivă, dl. Sergiu Nicula.**

Aflat la a II-a ediție, Festivalul „Liviu Borlan” este cel mai important eveniment de gen din România. Deși tânăr ca tradiție, respectivul forum al coralelor s-a desfășurat în cele mai sigure tradiții europene la toate capitolele, începând de la condiții de cazare până la detaliile de orar. În acest context primăria Sireți s-a încadrat perfect în cenzul organizațional, asigurând delegația cu un autocar „europenizat”. Aceași susținere au avut-o membrii delegației din partea CR Strășeni, care a alocat 6000 lei pentru taxa de participare la concurs. Menționăm contribuția Clubului Rotary sector Centru Chișinău ce a făcut posibilă organizarea unui itinerar turistic pentru corala „Doinița” (vizitarea Mănăstirii Bîrsana, a cimitirului vesel din Săpînța, Memorialul jefelor regimului totalitar din Sighetul Marmăției – oribila închisoare comunistă).

Pentru a vă convinge de grandoearea evenimentului vom nominaliza juriul Festivalului:

Maestrul Voicu Enăchescu, președintele Asociației Naționale Corale din România, președintele juriului; prof.univ. Eva Kollar, președintele Asociației de

Coruri și Orchestre din Ungaria; dr. Milan Kolena, dirijor al Coralei Apollo și al Coralei Schola Gregoriana Bratislavensis, Slovacia; lector univ. Ioan Pop, Academia de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj – Napoca; conf.univ.dr. Gabriel Popescu, Universitatea Națională de Muzică București; prof. Mariana Tilca, Liceul de Artă Baia Mare și Mihail Bob Zăiceanu, dirijorul Coralei Armonia, partenerul și catalizatorul voluntar al Festivalului „Liviu Borlan”. Directorul artistic al Festivalului a fost italianul Andrea Angelini, iar observatorii europeni – Michael Scheck și Dorin Kladni. Impresionantă listă de notorietăți!

Dar cele mai sincere sentimente ale participanților le-a adunat entuziasmul și dăruirea dlui Alexandru Nicolici, inima acestui veritabil monument muzical.

Festivalul a demonstrat tuturor că muzica este limba universală, este vocea divinității pe pământ, este visul aripilor pentru cei cărora nu le este dat să zboare. Cele șase corale au acoperit o geografie amplă: Ucraina, Republica Moldova, Deva, România – două formații, Curtea de Argeș, România și, desigur, Baia Mare. Vreau să declar cu toată certitudinea că niciodată nu mi-am imaginat că sufletul poate culege atâta armonie din muzica sacră sau din piesele prelucrate pentru cor, iar ideea organizatorilor de a include în programul obligatoriu de concurs și câte o piesă din creația muzicianului, muzicologului și compozitorului Liviu Borlan a fost un semn de exclamare în vederea propagării unor nume ce nu trebuie uitate.

„Doinița” noastră și-a adjudecat Premiul de popularitate, or, atâtea aplauze nu au cules nici un colectiv. Corectitudinea juriului nu poate fi contestată. Și chiar dacă Premiul I și Trofeul au plecat în Deva, „Doinița” din Sireți a fost cea mai alintată în atitudinea spectatorilor, în vorbele calde din partea celor care – i admirau pe sirețenii atât de înrădăcinați în cântec.

Au urmat concertele simultane în toate bisericile din Baia Mare: Coralele participante la concurs au fost delegate în aceste edificii sacre pentru a susține în fața enuriașilor câte un recital (frumoasă

și ingenioasă idee!). „Doinița” și-a prezentat concertul în biserica Sf. Antoniu de Padova și, iarăși o digresiune lirică, a emoționat până la lacrimi audiitorul.

Evoluția ansamblului „Transilvania”, oferită de organizatori tuturor, de asemenea a constituit o clipă de conexiune cu frumosul universal, or numai „Lăutarii” maestrului Botgros mai știu ce știu cei din „Transilvania”.

Echipa administrativă a delegației din Moldova, între timp, a fost invitată de Primarul de Baia Mare, dl. Cherecheș, apoi de vicepreședintele CJ Maramureș și subprefectul județului Maramureș în vederea stabilirii unor relații dintre APL. La aceste recepții au fost discutate posibilitățile reale de coordonare a activităților culturale ale raionului Strășeni și ale județului Maramureș. Cu siguranță că vom trăi unele dintre evenimentele organizate în comun în baza acestor întreveneri.

A urmat un concert individual al „Doiniței” solicitat de hotelul „Marmăția”, în fața unor delegații din Israel. Vociile basarabenilor se urcau în cerul Maramureșului nocturn ca niște rugăciuni, ca niște aduceri aminte de casă, căci la finalul concertului s-au apropiat foarte mulți spectatori cu emoții în voce care spuneau că s-au născut în Soroca, Ialoveni etc. sau părinții sunt de baștină din Basarabia, din Chișinău, din Orhei. Chiar mi-a părut rău că nu era nici un strășenean. Ar fi fost culmea emoțiilor posibile.

Drumul spre casă a fost foarte scurt și... tăcut. Poate că am lăsat în Baia Mare un dor nestins de frumos, poate vama și procedurile de obținere a vizelor sunt factorii care nu ne permit să trăim mai des atare clipe de grație. Nu știu. Dar noi, prezentatorii Zinaida și Ion Condrea, care am susținut în concertele adiacente concursului corala „Doinița”, ne-am promis să ne întoarcem numaidecât să vedem ce mai face dorul nostru lăsat în Maramureșul lui Dragoș Vodă, legendarul întemeietor al Moldovei, căci, să vedeți poveste, Dragoș și Bogdan, fiul lui, din munții Maramureșului au coborât spre noi... Acum ne urcăm noi spre ei...

ION CONDREA,
prof. LLR, metodist Dî Strășeni

Ștefan al nostru

.... Bun baiat, păcat de fata...măi, măi
(folclor moldovenesc).

VETA GHIMPU-MUNTEANU

Special am lăsat această glumă a lui Ștefan Petriman, pe care a anexat-o la CV-ul rigid așa precum sunt toate CV-urile, pe care mi l-a transmis prin poșta electronică. Așa e Ștefan Petriman, plin de drăcușori, are mereu pregătită o replică, o glumă... Cei care nu-l cunosc se pot și supăra pe el, noi însă l-am îndrăgit așa cum este, eram mereu pregătiți de înțepăturile lui, dar și de sfaturile calculate, pe care știa să le dea la momentul oportun.

Era în iarna lui 1985. Scosesem deja în scenă „Cântecul miresei” pe care îl cântam acapella, când Andrei Tamazlăcaru mi-a sugerat că ar fi foarte bine să fac acest cântec, fiind secundată de o vioară și tot atunci mi-a spus că el cunoaște un viorist foarte talentat și mi-a dat numărul de telefon pentru a-l contacta. În concepția mea, acest viorist trebuia să fie de vreo 40 de ani, solid, un pic chel, de aceea când telefonam rugam să fie chemat la telefon – tata. De fiecare dată mi se răspundea că nu e acasă. În una din zile, am dat totuși peste „tata” și ne-am fixat o întâlnire la televiziune, unde urma să vină orchestra „Mărțișor”, în care activa respectivul viorist, pentru o înregistrare. Stăteam și urmăream când va apărea robustul viorist... muzicanții se tot perindau, iar el nu mai apărea... Într-un târziu am văzut un violonist, numai că foarte tânăr, să fi avut vre-o 23 de ani și foarte suplu... m-am uitat la el și, fiind sigură că nu e persoana pe care o aștept, am întrebat – Dvs, nu știți dacă Ștefan Petriman vine și el la înregistrări?

— Da, mi-a răspuns acesta. Iată-mă-s, am venit...

Rămăsesem fără replică... Acest băiat, aproape copil, e talentatul violonist despre care-mi vorbea Andrei Tamazlăcaru?! ... l-am privit cu neîncredere, având impertinența, în acel moment, să pun la îndoială chiar și aprecierile

lui Tamazlăcaru. Prea tânăr, prea crud mi-a părut băiatul.

Dar, cu toate acestea, ne-am înțeles pe a doua zi, să merg la el la Conservator, unde deja predă, ca să facem repetiții.

Zi de zi, câteva săptămâni la rând de exersări și repetiții „Cântecul miresei” începuse să prindă contur, fiind îmbrăcat într-o deosebită haină muzicală... Ștefan

simțea profunzimea și esența acestui cântec... Mi se făcuse rușine de primele mele îndoieli în ceea ce-l privește pe acest tânăr și măiestria lui... Cânta alături de mine cu atâta plăcere, ba chiar chema și studenții lui să asculte cum se cântă folclorul adevărat... Sigur că eram flatată, dar ►

radioteleviziunii. Piese înalt apreciate de Andrei Tamazlăcaru, de muzicieni și mai ales de publicul spectator.

Ștefan Petriman e o personalitate artistică distinsă, cu un stil de interpretare și o tratare a materialului folcloric deosebită. De aceea, toate evoluările lui, alături de tălănciști aveau o rezonanță și un succes imediat.

Apoi Ștefan, având experiența cântatului la „Tălăncuța” s-a încadrat de minune și în ansamblul „Ștefan Vodă” al lui Tudor Ungureanu.

► mai și simțeam bucuria procesului de creație alături de artistul Ștefan Petriman. Andrei Tamazlăcaru, după ce ne-a ascultat, ne-a dat cele mai înalte aprecieri. Și astăzi se păstrează în fondurile radio acea înregistrare, care așa a și rămas fără egal, în materie de acompaniament.

Astfel, Ștefan și-a făcut debutul la „Tălăncuța”. Eram convinsă, că va veni la concertele „Tălăncuței” doar pentru a acompania „Cântecul miresei”, fiindcă pe atunci mai activa și în cunoscuta orchestră de muzică populară „Mărțișor”, era lector la Conservator... Dar iată că prin luna mai a aceluiși 1985 „Tălăncuța” se pregătea de o plecare la Cernăuți, unde urma să aibă loc un Simpozion Unional de folclor, când mi-a telefonat Ștefan și m-a rugat să vorbesc cu Andrei Tamazlăcaru să fie și el inclus pe lista delegației. Andrei a făcut-o cu plăcere, astfel Ștefan Petriman, încadrându-se de-a binelea în ansamblul „Tălăncuța”.

Deja nu ne mai puteam închipui evoluările noastre fără vioara lui Ștefan Petriman. Eram în perioada noastră de înflorire, când aveam câte două-trei concerte pe săptămână, iar el era o persoană foarte responsabilă și fructuoasă, timp de 1 an a reușit să facă câteva lucrări solo, ba chiar și să le înregistreze în fondurile

Pleacă Ștefan Petriman din ansamblu, odată cu înrolarea lui în rândurile armatei. Când a revenit acasă, la Chișinău, la Palatul Național, tocmai se juca spectacolul „Ca la nuntă”, spectacol în care interpretam „Cântecul miresei”, fiind acompaniată de vioara lui Nicolae Botgros și orchestra „Lăutarii”. Ștefan, fiind dorit de scenă a cerut să mă acompanieze el, dar Nicolae Botgros nu i-a permis. Ce tare s-a supărat atunci Andrei Tamazlăcaru, reproșându-i lui N.Botgros – că un mare artist nu trebuie să procedeze așa cu artiștii începători. Îmi părea foarte rău pentru Ștefan... așa și nu am mai cântat împreună.

După revenirea lui din rândurile armatei, a început o perioadă mai zbucimată în viața lui, de altfel precum îi era și firea... și apoi a dispărut cu totul din peisajul artistic de la noi.

Auzeam că a trecut cu munca și traiul peste Prut. Și mare mi-a fost bucuria când pe la sfârșitul anilor 90 l-am descoperit într-o emisiune a TVR, fiind în fruntea orchestrei „Balada Deltei” de la Tulcea, pe care o dirija cu multă măiestrie.

Astăzi, Ștefan Petriman se bucură de succese deosebite printre muzicienii români, iar noi, cei de la „Tălăncuța” suntem mândri că ne-a fost coleg, că a împărtășit cu noi taina descoperii și revalorificării folclorului național.

De soartă nu fugi...

MARIA SCOARȚĂ,
specialist principal,
Serviciul Cultură Briceni.

Când l-au adus pe lume scumpii părinți i-au dat numele de botez Valentin, mai rar întâlnit prin anii 1952.

Acest nume întruchipează în sine așa calități, ca bunătatea, omenia, înțelepciunea, frumusețea sufletească. Au știut ei, părinții, că unicul fecior va fi un om, care va sta dârz în fața tuturor greutăților, căci inima de mamă niciodată nu greșeste. Numele de botez i-a purtat noroc o viață-întreagă. Nu în sensul, că a adunat bani cu carul, nu. A adunat calități omenești, care îi înfrumusețează creștetul. Ba le-a mai transmis și celor doi copii – două fete gospodine, deștepte și harnice – Elvira și Natașa, pe care le-au crescut împreună cu soția Ludmila. Acum bunelul se străduie să le altoiască și la cei trei nepoți, nespun de scumpi și dragi, aceste calități.

După absolvirea Colegiului de Agronomie, specialitatea tehnologie, s-a întors în satul natal Cotiujeni, atunci nu prea era la modă să rămâi la capitală, cu atât mai mult, că acasă era așteptat. Căci în familie erau doar o fiică și un fecior. Sora Vera și până astăzi îi poartă respectul, ca frate mai mare, la necaz ori bucurii, rudele se adună grămăjoară, că așa e decând lumea. „Mulți prieteni de-ai mei demult au plecat din sat, s-au dus în Rusia, peste hotare, eu am rămas aici, de ce, nici nu știu, așa mi-a fost sortit, dar nu-mi pare rău...” **recunoaște dl Valentin Druțac, care de 37 de ani lucrează în calitate de director**

al Căminului de Cultură Cotiujeni, raionul Briceni. S-ar părea, ce mai fac acei de la cultură, spun unii. Întrebați-l pe domnul Druțac și el numaidecât va da un răspuns concret, satisfăcător. Da, Dumnealui nu cântă la vre-un instrument muzical, însă este un conducător bun, care poate aduna în jurul său entuziaști, căci astăzi cultura se ține în temei, pe entuziasm, nu avem ce ascunde: **salarii mici, stimulare materială – nici vorbă. Cu 1000 de lei încearcă să hrănești familia, căci aproximativ așa este salariul unui lucrător din cultură. De aceea, angajații din cultură, în zilele de odihnă câștigă mai la o nuntă, la o cumătrie, căci majoritatea din ei sunt lăutari.** „Eu mă strădui să-i țin grămăjoară, toți sunt talentați, în primul rând prietenoși, săritori la nevoie”, așa-și caracterizează colegii dl Valentin Druțac. –**Îmi pare rău, că Statul Nostru nu acordă atenția cuvenită acestui domeniu, dacă-i pierdem pe acei, care astăzi mai luicrează la Cămine și Case de Cultură, socotiți că în locul lor nu au de unde veni profesioniști, ei pleacă acolo, unde sunt plătiți,** își continuă gândul dl Druțac. Am dori să menționăm, că la Căminul de Cultură Cotiujeni activează 3 formații artistice, care poartă titlul de colectiv „model”. Între instituțiile de învățământ din sat și Cămin de Cultură întotdeauna a existat o legătură indispensabilă.

Ani la rând a intrat în tradiție, ca să se organizeze Concursul cântecului popular „Cântul din bătrâni lăsat”, de comun acord cu liceul ș.a. Se poate de vorbit la nesfârșit despre activitatea directorului de la Căminul de Cultură. Ne vom referi doar la un singur moment. Acolo, unde directorul e, în primul rând, gospodar, se vede fața culturii. La Cotiujeni edificiul este păstrat, da, e în temei, meritul primăriei, care la timp a acordat materialele necesare de construcție, însă nu este de ajuns. Mai e nevoie de o persoană, care să poată dirija, cu spirit gospodăresc, cu tact și omenie. Un astfel de om este dl Valentin Druțac, care știe a lăsa de la dânsul, poate convinge, muștră părintește, dacă trebuie. „Noi toți avem probleme, de diferit ordin, dar când venim la serviciu, ne spunem păsul, ne sfătuim, parcă-ți stă mai ușor. Iar Valentin al nostru e pur și simplu un om bun și înțelegător”, avea să ne spună dăunăzi Vitalie Balan, conducătorul colectivelui folcloric din s. Cotiujeni.

Peste ceva timp dl Valentin Druțac va împlini o frumoasă vârstă – 60 ani din ziua nașterii. O vorbă înțeleaptă spune, că 60 e o nimica toată în calea anilor ce vin. Deci, noi îi urăm, ca încă multe toamne îmbelșugate să întâmpine această zi alături de cei scumpi și dragi. Și tot atâta timp să facă lucruri frumoase pe tărâmul culturii.

Simion Lungu — promotor al artei populare

Portul popular este unul din cele mai complicate genuri de activitate meșteșugărească, din motivul că mai bine de o sută de ani nu se mai poartă piesele autentice în cotidian.

Există foarte puțini meșteri la nivel republican care studiază portul

popular în profunzime, având la bază valoarea autentică tradițională, însă unul din ei este **dl Simion Lungu** de la Vădeni. Născut într-o familie de țărani în anul 1957, de mic copil a deprins meșteșugul de a împleti și a broad, de a mânui acul, andrica, chiar și fuiorul.

Poate nu e pentru bărbați acest meșteșug, dar **Simion Lungu** îl mănuiește cu deosebită plăcere. Și-a creat un studiu de meșteșuguri „Fantezie” pentru confecționarea costumelor naționale, atestat ca colectiv „model” în anul 2009.

SILVIA FLOREA

sp. principal în domeniul meșteșugăritului și portului popular, Direcția raională Cultură Soroca

Poezii fără cuvinte sunt catrințele, brăie, iile, țesute cu fir de dor, de către Simion Lungu, moda lor fiind unică și netrecătoare. Recent a devenit și membru al Uniunii Meșterilor Populari din Moldova. În cadrul acestui studiu altoește dragostea față de tradițiile și obiceiurile naționale, instruirea atât copii cât și maturi.

Domnul Simion Lungu îmbină armonios calitățile de director al Casei de Cultură, conducător al formației folclorice „Țărăncuța” și conducător al studioului de meșteșuguri, readucând în actualitate țesutul costumului popular, folclorul autentic.

Realizează expediții de colectare a informațiilor, ornamentelor, care îi sunt utile în confecționarea costumului popular.

Pentru identificarea specificului portului popular, organizează împreună

cu Secția Cultură și Turism, Centrul Național de Conservare și promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial laboratoare de creație pentru meșterii populari din raion și republică, care sunt un prilej de cunoaștere a tradiției și de promovare a portului popular autentic. Catrințele țesute se deosebesc prin finețe, ornament, formă și sunt purtate de membrii ansamblurilor folclorice din diverse raioane, dar și de către artiști binecunoscuți din țară, sunt înalt apreciate de către specialiștii din domeniul respectiv. Oriunde s-ar afla, la

expoziții, concert, când are o clipă liberă îl vezi cu acul în mână, brodând ii sau jupoane, maramă.

În această meserie este ajutat atât de membrii studioului cât și de soția sa Serafima Lungu, care are o pasiune aparte față de confecționarea catrințelor și a brăelor. Lucrări autentice, moștenite de la străbuni sunt păstrate cu pietate de către membrii studioului, ei sunt mereu în căutare de frumos, pentru a se inspira și a crea adevărate opere de artă.

Supă din legume (supă de nebuni)

VASILE CIREȘ,
bucătar-șef,
mun. Chișinău

Ingrediente (pentru o porție):

- 15g. de ceapă (poate fi și roșie);
- 40g. de bostănel;
- 20g. de porumb marinat;
- 15g. de morcov;
- 15g. de rădăcini de pătrunjel;
- 40g. de cartofi;
- 480g. de apă filtrată;
- 10g. de bulion din găina praf;
- 5g. de ulei de porumb;
- Câte 2g. leuștean uscat și patrunjel.

Mod de preparare

Ceapa și bostănelul se taie pai cu grosimea de circa 3-4mm, cartoful se taie de grosimea 2-3 cm iar morcovul și rădăcinile de pătrunjel se dau prin răzătoare.

Punem la foc într-un vas, apa filtrată adăugând în ea bulionul praf. Într-o tigaie încălzită cu ulei adăugăm ceapa, bostănelul, porumbul, morcovul și rădăcinile de pătrunjel. Le înăbușim până ce toate legumele capătă formă moale. Cartofii îi adăugăm în bulion lăsându-i să se fiarbă până la gătirea acestora. După ce s-au fiert cartofii, adăugăm în bulion legumele, leușteanul uscat și pătrunjelul. Lăsăm supa pe plită încă un minut, după aceea o scoatem. **Marele secret este uleiul din porumb pe care îl adăugăm la urmă. Acesta conținând o aromă specială ce face această supă mai gustoasă.**

Poftă
Bună!!!

Prestări servicii poligrafice
FEP Grafema Libris s.r.l.
Cod fiscal 1003600038636
Cont/decontare 22244011092
Cod plătitor TVA 0402143
BC "Energbank" SA, m. Chișinău
cod bancar ENEGMD 22

Prestări servicii poligrafice
Notograf Prim s.r.l.
Cod fiscal 1009600037527
Cont/decontare 222490100004601
BC "Fincombank" S.A. fil. Nr. 1 Chișinău
cod bancar FTMDMD2X735

**mun. Chișinău, str. București 68,
etajul 3, of. 313.**
tel.: 202-555; 202-553.
mob.: 069-39-29-09; 069-022-237

Nr. d/o	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Detalii	Preț în funcție de tiraj (lei)	
			1-50 ex.	> 51 ex.
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2 Regulamentul-tip)	A4, 64 p., ofset	12	11
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori (aprobat Ministerului Culturii nr. 102 din 26 aprilie 2007)	A4, 60 p., ofset	12	11
3.	Registrul general de evidență a elevilor (pentru director)	A4, 120 p., of.	14	12
4.	Registrul general de evidență a orelor de muncă ale profesorilor (pentru director)	A4, 40 p., of.	14	12
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	A4, 40 p., of.	6	4
6.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	A4, 28 p., of.	4	3
7.	Catalogul frecvenței și reușitei la învățatură a elevilor (lecții teorie, școli arte plastice)	A4, 48 p., ziar	6	5
8.	Planul individual	A4, 20 p., ziar	4	3,50
9.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	A5, copertă tare	20	15

Nr. d/o	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț în funcție de tiraj (lei)	
			1-100 ex.	> 101 ex.
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14	12
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25	22
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14	12
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9	7
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10	0.10
7.	Fișa catalog liniată	7x11, ofset	0.05	0.05
8.	Fișa catalog curate	7x11, ofset	0.03	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05	0.05
13.	Despărțitoare de catalog de centru	carton 250 g. ștanțate	0.5	0.5
14.	Despărțitoare de catalog de dreapta	carton 250 g. ștanțate	0.5	0.5
15.	Despărțitoare de catalog de stânga	carton 250 g. ștanțate	0.5	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4	3
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4	0,4

**Elaborare,
design,
tipar**

diplome
invitații
afișe
buclete
ecusoane
cărți de vizită

de la 5 lei per exemplar + design
de la 3 lei per exemplar + design
de la 1 leu per exemplar + design
de la 8 lei per exemplar + design
de la 1 leu per exemplar + design
de la 1 leu per exemplar + design

Literatură de specialitate și beletristică

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
1.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa I-II), L. Țurcanu, A. Țurcanu	192 p.	50
2.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa III-IV), L. Țurcanu, A. Țurcanu	122 p.	50
3.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii I-II de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	236 p.	50
4.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii III-IV de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	278 p.	50
5.	Arta Muzicală din R.M. Academia de Știință a Moldovei Institutul Patrimoniul Cultural	952p.	120
6.	Muzică etnică: tradiție și valoare V. Ghilaș	296 p.	20
7.	Învățământul Muzical în Moldova Gleb Ciaicovski-Mereșanu	276 p.	20
8.	Alină dorule alină (Cântece și melodii populare din Moldova și Bucovina), Dumitru Blajinu	352 p.	100
9.	Melodii de pe coline vol.II (partituri pentru orchestre de muzică populară), Serghei Ciuhri	152 p.	15
10.	Ține-mă dorule lin (piese corale), Eugen Mamot	116 p.	10
11.	Cântece de dor (pentru diverse formații vocale), V. Nevoie	74 p.	10
12.	Plaiul meu (coruri), Victor Nevoie	126 p.	10
13.	Nouă azi ne-a răsarit (colinde de Crăciun)	146 p.	10
14.	Și îngerii ca omul plâng (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	190 p.	10
15.	Gânduri țesute-n suflet (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	200 p.	10

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
16.	Cum stau și-mi aduc aminte (creație muzicală), Gheorghe Crețu	440 p.	30
17.	Grigore Grigoriu (viață și creația — album), Ion Proca	248 p.	50
18.	Nicolae Sulac (Mai aproape de departe), Ion Proca	264 p.	30
19.	Emil Loteanu (O viață cât o moarte de lungă), Ion Proca	248 p.	30
20.	La Oină (roman), Ion Proca	160 p.	10
21.	Poiana cu heruvimi (figuri ilustre: scriitori, actori...), Ion Proca	248 p.	10
22.	Ciocărlia cântă fără tălmăciri (poezii pentru copii), Traianus	92 p.	10
23.	Din cartea copilăriei (poezii pentru copii), Traianus	16 p.	5
24.	Alfabetul Vesel (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	32 p.	10
25.	Ce ascund cuvintele (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	36 p.	15
26.	Carte de dragoste (poezii), Ianoș Țurcanu	180 p.	10
27.	Viespea (povestiri), Ion Gorgan	92 p.	5
28.	George Meniuc (pagini de corespondență), Muzeul Literaturii Române	520 p.	20
29.	Carte de Cuvinte (Antologie, Scriitori Soroceni), Petre Popa	680 p.	60
30.	Cinegetica (dicționar explicativ), Tudor Colac	300 p.	40
31.	Chișinăul în Literatură (Antologie), Biblioteca B. P. Hașdeu	576 p.	40
32.	Timp și Istorie (autor de la „Viața Basarabiei“), Iu. Colesnic	440 p.	100
33.	Chișinăul din amintire Iurie Colesnic	516 p.	120

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”, NR. 8 (14)

Nr. d/o	Raionul/ Municipiul	Nr. abonați	Instituții de cultură
1	Ialoveni	67	61
2	Criuleni	40	61
3	Fălești	35	122
4	Hâncești	35	118
5	Edineț	32	92
6	Strășeni	29	71
7	Orhei	27	127
8	Cimișlia	23	74
9	Bălți	21	23

10	Drochia	19	81
11	Ungheni	19	126
12	Căușeni	18	84
13	Călărași	18	90
14	Soroca	18	125
15	Șoldănești	17	64
16	Râșcani	17	99
17	Dubăsari	15	34
18	Briceni	14	68
19	Anenii Noi	14	72
20	Ștefan-Vodă	12	67
21	Ocnita	12	68

22	Rezina	14	73
23	Nisporeni	12	68
24	Florești	10	119
25	Chișinău	9	68
26	Cantemir	8	92
27	Glodeni	8	69
28	Telenești	8	97
29	Dondușeni	8	48
30	Leova	5	70
31	Cahul	5	103
32	Basarabeasca	2	25
33	Sângerei	2	99
34	UTAG(Ceadăr-Lunga)	1	81
35	Taraclia	0	52

Total tiraj: 607 ex.